



Utdanning
Nr. 7, 18. august 2023

Etter valget kan Roar bli lærer- spesialist igjen



INNHOOLD

Den første læreren

Genuin trygghet og mild autoritet, er noen av Lars Nehru Sands ord om sin favorittlærer Wigdis Rød.



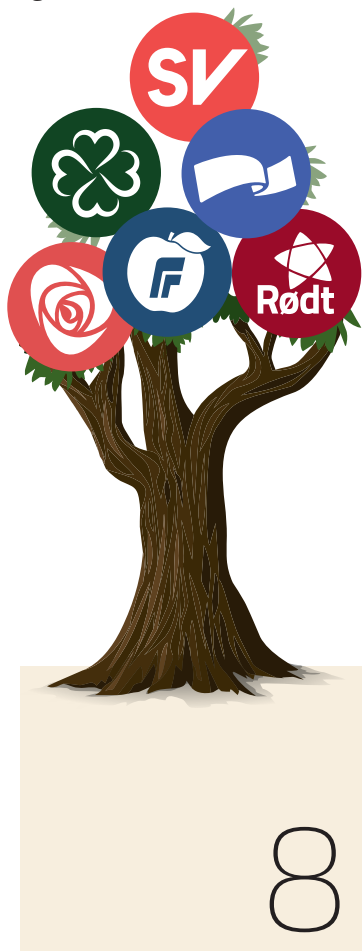
Vasser til skolen

I en landsby på Java vasser elevene til skolen. Området er sunket i havet grunnet global oppvarming.



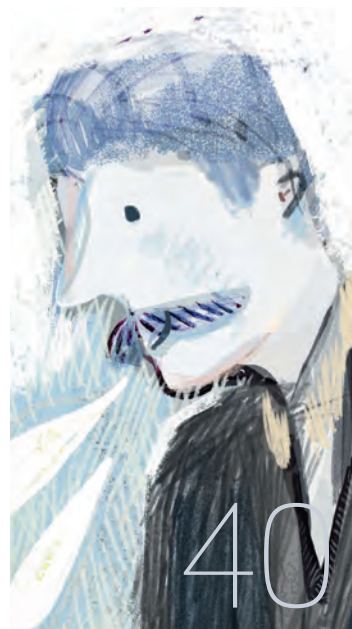
Kom valg du skjønnne, gilde

11. september byr Norge på kommune- og fylkestingsvalg. Utdanning utforsker konsekvensene av ymse valglofter.



Lærerne i bøkene

Tenk om skildringen av lærerne i skjønnlitteraturen kunne få en plass på lærerstudentenes pensumlister! skriver kronikkforfatter Inge Eidsvåg.



«Slå på ring» i ungdomsskolen

Eldrid Eiken Stangeland tok sjansen på å børste støvet av tradisjonsleker.



56

I en skog av fugler og bokstaver

Opplev bokstaver, lesing og skriving i småskolen ved en ornitolog og en fuglekonge.



30

LEDER

Har de egentlig lyttet til lærerne?

Valget nærmer seg. Bussene er på veien, bodene står på rekke og rad på torgene, og løftene spres med flyveblader og sosiale medier. I redaksjonen har vi saumfart valgprogrammer, fra posisjon og opposisjon, store og små partier i forskjellige fylker og kommuner.

Ofte åpner de med utdanningspolitikken. Målet deres er det samme. De vil skape Norges, til og med verdens, beste barnehager og skoler. Metodene de foreslår, er derimot ulike. Noen mener oppskriften består av språktesting, tidlig innsats, sommerskole og mer praktisk undervisning. Andre lover fl ksibel skolestart, idébanker for lærerne og gode videreutdanningsmuligheter. Det er mange store ord, men det er ikke alltid de kan svare på hvorfor, hvordan eller hva det vil koste. Da vi spurte Agder Høyre om bakgrunnen for at de går til valg på kortere sommerferie for elevene i videregående, pekte de på ungdomspartiet. Det var visstnok de som ville ha det inn i programmet.

Sånn virker det å være med en del av løftene. De er suget av eget, eller ungdomspartiets bryst. Som Høyres løfte om en idébank for lærere, som skal gi mer lærelyst. Meg bekjent er ikke dette etterspurt. På den annen side, om ingen har bedt om det, er det jo heller ikke så farlig om det aldri skulle bli noe av.

Jeg synes det hadde vært forfriskende å åpne et valgprogram og lese bare et par, tre virkelig gjennomtenkte punkter for utdanningspolitikken. Spør du lærerne, er de ikke i tvil om hvilke det burde være: Økt bemanning og en lovnad om at elevene skal undervises av lærere som faktisk er lærerutdannet.

Det vil koste. Mye. Og det vil ta tid. Til gjengjeld vil det nok løse mange av utfordringene i sektoren og kanskje faktisk gi oss verdens beste skole og barnehage.

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør



Hold deg oppdatert
på valget! Les

UTDANNINGSNYTT

ARBEIDSLIV

Tønsberg vil lette arbeidspresset på kontaktlærerne

Én av tre lærere i Tønsberg kommune er ikke kontaktlærere. Nå vil kommunen vurdere om flere av dem kan bli det for å lette arbeidspresset.

Tekst: Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Politikerne i Tønsberg kommune har bedt kommunedirektøren om å foreslå en modell for hvordan antall elever per kontaktlærer kan reduseres. Det er ett av flere tiltak politikerne har vedtatt for å gjøre kommunen mer attraktiv som arbeidsgiver for lærere.

– Som arbeidsgiver må vi se hva vi kan få til innenfor de stramme økonomiske rammene vi har, for at lærerne skal få det bedre ute i klasserommene, sier Mathias Willassen Hanssen, skolepolitisk talsperson for Høyre i Tønsberg.

Han sitter i utvalg for oppvekst og opplæring og kom med det opprinnelige forslaget i november i fjor.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, MDG og KrF styrer i kommunen, men forslaget fra Willassen Hanssen støttes av alle partier. Det har nå vært gjennom flere runder med politisk behandling.

Politikerne ønsker også å se om arbeidet med halvårsvurderinger og individuelle opplæringsplaner kan forenkles for å lette arbeidsbyrden for lærerne.

– Dette er lovpålagte oppgaver. Vi skal selvsagt ikke gå på kant med loven, men vi vil se om vi har en unødvendig byråkratisk praksis, sier Willassen Hanssen.

Færre søkere

Målet med tiltakene er å unngå fremtidig lærermangel ved å gjøre kommunen mer attraktiv som arbeidsgiver for lærere.



Ill.foto: Siv Dolmen

Det som i størst grad etterlyses, er flere lærere og økt lønn.

Mathias Willassen Hanssen, skolepolitisk talsperson for Høyre i Tønsberg

Willassen Hanssen forteller at de i Tønsberg merker at det blir stadig tyngre å fylle ledige stillinger i skoler og barnehager: – Problemet har vært størst i barnehagene, men vi ser nå også færre søkere til lærerstillingene i skolene. I tillegg går søkertallene til lærerutdanningene ned. Da må vi som skoleeier og arbeidsgiver se hvordan vi kan bremse dette.

De har også bedt lærerne om å melde fra om ønskede tiltak for å lette arbeidsmengden og kunne stå lengre i jobb.

– Det som i størst grad etterlyses, er flere lærere og økt lønn. Vi har ikke økonomi til å love veldig mye ekstra lønn, men kanskje vi kan gjøre yrket mer attraktivt med bedre arbeidsvilkår, sier Willassen Hanssen.

216 er ikke kontaktlærere

Han sier Tønsberg har slitt med å oppfylle lærer-

rernormen. Nå har de endelig nok lærere for normen: – Så er i alle fall vi i Høyre villige til å se om vi kan øke antall lærere ytterligere.

Han sier det også kan bidra til å få flere kontaktlærere og redusere arbeidspresset for disse.

I Tønsberg-skolene er det 599 lærere. 216 er ikke kontaktlærere. Kommunedirektøren skisserer i sin utredning av saken at én mulighet er at flere av disse også går inn i kontaktlærerroller, slik at arbeidet fordeles på flere.

Det vil uansett gi en ekstrakostnad på noen millioner kroner, avhengig av hvor mange flere som skal få kontaktlærerfunksjon.

– Det skal vi klare å finne rom for i budsjettet. En annen løsning er å frigjøre mer tid til kontaktlærerne, men det vil også koste penger, sier Willassen Hanssen.

Målet er å finne en modell i høst, slik at det eventuelt kan komme inn i budsjettet for neste år.

SKIFTE AV MINISTER FOR FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

- Sandra Borch (Sp) er ny statsråd for forskning og høyere utdanning. Hun overtok etter Ola Borten Moe (Sp).
- Statsrådsskiftet skjedde 4. august, etter at Borten Moe gikk av grunnet habilitetsbrudd i forbindelse med aksjekjøp i våpen- og teknologiselskapet Kongsberg Gruppen.



Foto: Ole Berg-Rusten / NTB

Håper på minister som spiller på lag

– Snakk med oss! Vi er sikre på at vi sammen kan snu trenden med sterkt fallende søkertall til lærerutdanningene.

Tekst: Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no og NTB

Det sier Kaspara Halkjelsvik i en kommentar til statsrådskiftet, der Sandra Borch (Sp) overtok som statsråd for forskning og høyere utdanning.

Halkjelsvik er leder for Pedagogstudentene. Hun mener det er viktig at Borch satser på en styrket lærerutdanning via bedre finansiering, mer yrkesretta utdanninger med bedre praksis og åpne og inkluderende lærerutdanninger.

Tidligere minister for forskning og høyere utdanning, Ola Borten Moe (Sp), satte i gang arbeid med å vurdere både finansieringen og utformingen av lærerutdanningene.

– Her har Kunnskapsdepartementet jobbet godt for å styrke lærerutdanningene. Senterpartiet har vært veldig ambisiøse på sektorens vegne. Nå gleder vi oss skikkelig til å samarbeide med Borch, sier Halkjelsvik.

Ønsker seg en lyttende minister

Ola Borten Moe (Sp) sto ikke alltid høyt i kurs hos studentene og ble erklært uønsket ved to universiteter. Rett før statsrådskiftet sa nyvalgt leder i Norsk studentorganisasjon, Oline Sæther, at studentene nå ønsket seg en minister som inviterer til samarbeid og spiller på lag.

Leder av Studentparlamentet ved Universitet i Bergen, Kaja Ingdal Hovdenak, ønsker seg en lyttende statsråd: – I en tid hvor det er tøft å være student, trenger vi en minister med genuin interesse for sektoren, og som ønsker å snakke studentenes sak, sa Hovdenak til NTB.

Nytt læringsspill for VGS om trepartssamarbeidet fra LO og NHO



Elevene lærer om den norske arbeidslivsmodellen gjennom å samarbeide om oppgaver som jobbsøking, ansettelse, lønnsforhandling og å løse opp en fastlåst konflikt. Spillet gjennomføres med veiledere fra LO og NHO og holdes i klasserommet med utdelte telefoner og annet nødvendig utstyr. Skolen trenger kun en projektor eller storskjerm og mulighet til å koble til lyd.

Book et besøk her: vinnvinnspillet.no

VINN VINN

Mer til skolebøker

I vår varslet regjeringen at de ville gi mer penger til innkjøp av skolebøker. Nå har de fordelt de 115 millioner kronene til kommunene.

Tekst: Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

– Barn og unge leser stadig mindre og bruker mye tid på skjerm. Derfor sørger vi nå for flere fysiske bøker i norske skoler. Det er bra for lærerne som får flere læremidler å velge mellom og for elevene som får flere bøker i klasserommet, sier kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap) i en pressemelding.

I mai bevilget regjeringen 115 millioner kroner ekstra til innkjøp av trykte lærebøker. I august kom oversikten over fordelingen av midlene til kommunene. Fordelingsnøkkel er 190 kroner per elev i kommunen.

Her kan du sjekke hvor mye din kommune får av potten: utdanningsnytt.no/368811

Tilskuddet går til kommunale skoler og er et øremerket engangstilskudd for skoleåret 2023–2024. Ifølge Kunnskapsdepartementet er tilskuddet nok til å kjøpe én bok per elev på alle barneskoler i Norge. Pengene er fordelt etter antall elever på 1.–10. trinn.

– Småpenger

Kommunene bestemmer selv hvilke trinn de kjøper trykte læremidler til.

– Dette er småpenger. Det gir kanskje en lærebok, men den boka er tynn, sier lærer Kai Nilsen, kontaktperson for grunnskole i Utdanningsforbundet Trøndelag.

– Jeg tror de undervurderer behovet for oppdaterte læremidler, sier han.

Han understreker at han synes det er både fint og viktig at det skjer noe på lærebokfronten.

– Men jeg stusser litt på tidspunktet dette kommer. Det framstår litt som en valgkampsak for meg.

I en rundspørring av lokallaget høsten 2021, der 120 lærere i fylket deltok, svarte 85 prosent nei på om de hadde god nok tilgang til oppdater-

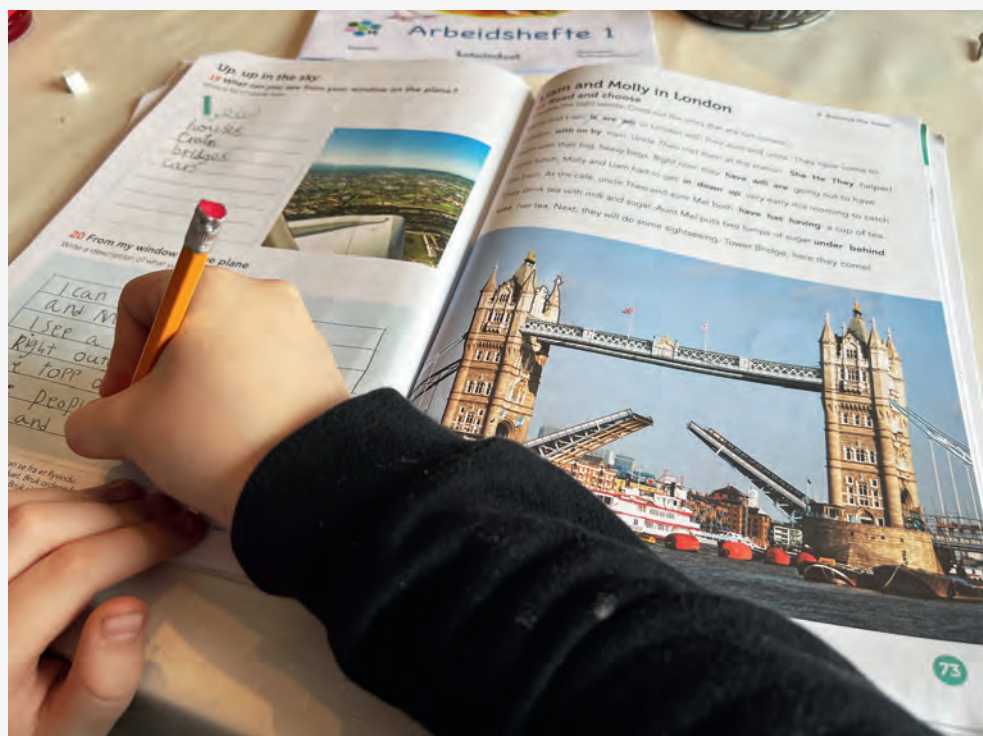


Foto: Paal Svendsen

Tilskuddet på 115 millioner kroner skal være nok til å kjøpe én bok til hver elev på alle barneskoler i hele Norge, ifølge Kunnskapsdepartementet.



Situasjonen er hårreisende. Faglig utdaterte lærebøker fra 1970- og 80-tallet er fortsatt i bruk.

Kai Nilsen, lærer og kontaktperson for grunnskole i Utdanningsforbundet Trøndelag

te læremidler. Den vanligste årsaken var dårlig økonomi.

I vår bekreftet undersøkelsen «Spørsmål til Skole-Norge» problemet. Bare én av fem rektorer i grunnskolen svarte at de hadde kjøpt inn nye læremidler tilpasset de nye læreplanene i alle fag. Hovedårsaken var utilstrekkelig økonomi.

– Situasjonen er hårreisende. Faglig utdaterte lærebøker fra 1970- og 80-tallet er fortsatt i bruk, sier Nilsen.

Han sier at det fort trengs både to og tre bøker til hver elev i ett enkelt fag, skal man ha tilstrekkelig med læremidler.

– Det er fint at midlene øremerkes skolebøker. Men har politikerne virkelig lyst til å gjøre en innsats for å bedre situasjonen, må slike bevilgninger gis årlig flere år. En engangssum i år hjelper lite, sier han.

ARBEIDSMILJØ



Alle ansatte skal kurses i å håndtere vold og trusler

Alle ansatte i skolene i Stavanger skal gjennomføre e-læring om vold og trusler.

Tekst: Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Det ble kjent etter at Lotte Hansgaard (Ap) før sommeren stilte spørsmål om hva kommunen gjør for å håndtere vold og trusler i skolene.

Hun ville vite hvilken opplæring ansatte i Stavanger-skolen har i håndtering av vold og trusler i dag, og hvordan denne organiseres og finansieres.

Kommunedirektøren svarer at gruppene for helse-, miljø og sikkerhet (HMS) på samtlige skoler deltok på en samling i mars. Der ble retningslinjer, regelverk, avvikssystem, risikoanalyse og erfaringsdeling gjennomgått.

«Alle ansatte i Stavanger-skolen skal gjennomføre e-læring om vold og trusler som ligger i de ansattes kompetansemodul. Rektor har ansvaret med å sikre at alle ansatte har gjennomført opplæringen», heter det i svaret fra kommunedirektøren.

Direktøren skriver at planen er videre at alle ansatte i skolene i løpet av august skal gjennomgå et nettseminar på tre timer. «I tillegg vil det bli gitt tilbud til cirka 300 ansatte om et 2-dagers grunnopplæringskurs med teori, praktisk håndtering og trening. Alle skolene vil ha deltakere på kursene.»

50 ansatte som jobber tetttest på problemstillingene ute i skolene, skal også gis et utvidet kurs. Dette kurset skreddersys for den/de aktuelle ansatte, skriver kommunen.

Den planlagte opplæringen finansieres i 2023 over den sentrale skolerammen.

LÆRERUTDANNING

Landets mest populære

Nesten 900 unge søkte de 30 plassene ved lektorutdanningen i kroppsøving og idrettsfag hos Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Tekst: Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

Studentene som fikk de 30 plassene, har minst 56 poeng. 882 søkte til studiet.

– Vi har flest søkere i landet. Karaktersnittet har gått opp her hos oss, sier førstelektor i kroppsøving og idrettsfag, Egil Galaaen Gjølme.

– Vi har nok et sterkere teorifokus enn mange andre. Vi tror det gjør studentene sterke i å reflektere og utfordre praksis. Lektorstudentene ved NTNU har like mye praksis som andre steder, men i selve undervisningen er det relativt mye teori. Endrings- og utviklingskompetanse er også sentralt, sier han.

UT PÅ GOLVET

Kor Arti'abonnenter får fri tilgang til «Ut på Golvet» inkl. 160 lydfiler m / dansebeskrivelser, fra høsten 2023

KOR ARTI'



Et maktskifte kan gi Roar jobben tilbake

Blir det maktskifte i Stavanger, kan Roar Storegraven trolig kalle seg lærerspesialist igjen. Flere steder i landet lover Høyre å gjeninnføre ordningen lokalt.

Tekst: Kaja Mejlbø og Guro Waksvik Foto: Marie von Krogh

– Nå gleder jeg meg til nytt skoleår. Til å teste ut nye ting i timene, sier Roar Storegraven (32).

Stolene står ennå på pultene på Kanikk ungdomsskole i Stavanger. I år skal Roar undervise på niende trinn. På skolens nettside har han tittelen faglærer i matematikk og naturfag. Før var han ansatt som lærerspesialist. Men da regjeringen avviklet ordningen, forsvant stillingstittelen og 25.000 kroner fra lønna hans.

– Rektor har likevel valgt å gi meg to timer mindre undervisningstid i uka for å drive faglig utvikling. Av eget budsjett, sier Roar.

Han skulle gjerne hatt «gamlejobben» tilbake:

– Ikke for pengenes skyld, men fordi jeg mener skolen har stor nytte av lærerspesialistene.

Det mener Stavanger Høyre også. De lover å gjeninnføre lærerspesialistordningen om de vinner valget.

– Jeg har troen på ordningen. Selv om skoleledere ønsker, og legger til rette for, faglig utviklingsarbeid, er det vanskelig å få til om ikke noen med nok kompetanse og innsikt leder arbeidet, mener Roar Storegraven.

Ordningen med lærerspesialister ble etablert av Solberg-regjeringen i 2015. Målet var at lærere skulle få mulighet til faglig fordypning, for

så å jobbe som pådrivere for å bedre kvaliteten på undervisningen og styrke profesjonsfellesskapet ved sin skole. Ordningen innebar mer ansvar og høyere lønn. Regningen tok staten.

Regjeringen Solbergs mål var å nå 3000 lærerspesialister i løpet av skoleåret 2022–2023 og at alle skoler skulle ha tilgang til en lærerspesialist i begynneropplæringen før 2023.

Ordningen var likevel omstridt. Noen mislikte tittelen og at Høyre ofte omtalte disse lærerne som «superlærere». Utdanningsforbundet kritiserte arbeidsoppgavene for å være uklare, og at det ikke var satt av nok tid til dem.

Siste kull fullførte våren 2023

Likevel viste en høring i Stortinget i februar 2022 at Elevorganisasjonen, KS, Skoleforbundet, Utdanningsforbundet og Lektorlaget gikk inn for å beholde lærerspesialistene. Da var det imidlertid for sent. Da Jonas Gahr Støres regjering overtok høsten 2021, avviklet de ordningen og fjernet den fra statsbudsjettet fra 2022. Siste kull av utdanningen fullførte våren 2023.

Dermed forsvant stillingen til Roar Storegraven og flere hundre andre lærerspesialister.

– Det føltes litt som noen dro ut pluggen. Selv om jeg personlig har hatt mye utbytte av

videreutdanningen, opplevdes det som bortkastet at kommunen brukte masse penger på en utdanning som så ble satt strek over, sier 32-åringen i Stavanger.

Nå kan ordningen altså gjenoppstå.

Lokale løfter

Stavanger Høyre og flere lokallag, som Bærum og Bergen, lover å gjeninnføre ordningen lokalt. Bærum lover at alle barneskolene skal ha minst én lærerspesialist i begynneropplæringen.

– Stavanger Høyre ønsker å legge til rette for at lærerne har en karrierevei som er et alternativ til skoleledelse, sier ordførerkandidat Sissel K. Hegdal.

Den lokale varianten skal bygge på lærerspesialistordningen slik vi kjenner den, lover hun.

– Ordningen skal innebære ekstra lønn. Det er naturlig at undervisningstimene reduseres, men vi har ikke tatt stilling til antall. Vi er også åpne for å diskutere andre vilkår som må med, sier Hegdal: – Skal ordningen fungere godt, må den utformes sammen med skolene.

Hegdal forteller at de har sett på tallene som Solberg-regjeringen brukte og estimert at utdanning av 50 lærerspesialister vil koste om lag



Det er ikke
en jobb som skal
gjøres på fritiden.

Roar Storegraven, tidligere
lærerspesialist

Se alle våre
valgsaker her



utdanningsnytt.no

– Faglig utviklingsarbeid er vanskelig å få til om ikke noen med nok kompetanse og innsikt leder arbeidet, sier Roar Storegraven, lærer ved Kanikk ungdomsskole i Stavanger.

5 millioner kroner. I tillegg kommer økt lønn. Men, understreker hun, de vil at det skal være opp til skolene hvordan ressursene brukes.

– Bare de siste to årene er rammene til skolene i Stavanger økt med 100 millioner kroner. Vi ønsker å la den enkelte skole disponere dem ut ifra skolens behov. Hvor mye som skal gå til lærerspesialister må vi komme tilbake til i dialogen med lærerorganisasjonene, sier Hegdal.

Roar Storegraven vet hva han ønsker seg.

– Nok tid. Økt lønn er ikke så viktig, i alle fall ikke for meg. Lærerspesialistene må få rom til faktisk å ta det ansvaret de har fått. Det er ikke en jobb som skal gjøres på fritiden, sier han.

Imidlertid koster fritak fra undervisning, og de pengene har ikke alle kommuner.

Maser på Brenna

I Randaberg, en nabokommune til Stavanger, holdt de liv i lærerspesialistordningen for egen regning etter at den forsvant, men nå er pengesekken tom.

– Kommunens økonomi er dessverre dårlig. Fra og med dette skoleåret avvikles ordningen, forteller Johanne Vika, tidligere lærerspesialist ved Grødem skole.

Skolen var en av de første som fikk lærerspesialister. Etter en litt humpete start ble lærerspesialistene en viktig ressurs, ifølge rektor Per Jarle Marsli.

– Gradvis knyttet vi lærerspesialistene til utviklingsarbeidet. Det fungerte godt. Jeg tror suksessen kom av at vi frigjorde tre timer. I fle e andre kommuner har de bare hatt én time redusert leseplikt, sier han.

Skolefaglig rådgiver i Randaberg, Mariann Straume, mener undervisningen i kommunens skoler har endret seg: – Lærere i praksis har brakt inn forskning, teori og metoder. Våre lærerspesialister er dyktige og brenner for yrket. Vi trenger dem som spydspisser i felten, men nå mister vi dem. Det er frustrerende, sier hun.

Regjeringen har ikke holdt hva de lovet
Frustrasjonen dreier seg om budsjettkuttet, men også om at regjeringen ikke har holdt løftet sitt fra Hurdalsplattformen. Der skriver regjeringen at de skal innføre en ny partsforankret ordning; det vil si skapt i samarbeid med lærerne, skolelederne og skoleeierne.



Det er ganske arrogant at regjeringen fjernet ordningen uten å gi et alternativ.

Johanne Vika, tidligere lærerspesialist ved Grødem skole

– Det er ganske arrogant at regjeringen fjernet ordningen uten å gi et alternativ. De viser liten respekt for oss som har tatt utdannelsen, sier lærer Johanne Vika.

I februar i fjor etterlyste hun informasjon om videre planer i en e-post til kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap). I svaret sto det blant annet at regjeringen ville ta opp ordningen med lærerorganisasjonene, og at de skulle drøfte en partssammensatt løsning. Da tiden gikk og det ikke skjedde noe, ble Vika irritert.

– I februar i år sendte jeg henne en ny e-post, men jeg har ennå ikke fått svar.

Vika har mange år bak seg som lærer og har videreutdanning i lesing. Mulighetene til å ta lærerspesialistutdanningen i norsk ga jobben en ny dimensjon, forteller hun.

– Jeg har nettopp passert 60 år. Lærerspesialiststudiet har gitt påfyll som jeg høster av. Jeg er oppriktig lei meg for at jeg ikke får utøve



– Det er synd om bare noen kommuner, der visse partier styrer og økonomien er god, skal ha råd til lærerspesialister. Dette bør tilbake som sentral ordning, sier Roar Storegraven.

lærerrollen på samme måte framover.

Skolefaglig rådgiver i Randaberg, Marianne Straume, sier man er avhengig av midler og tid for å opprettholde skolefaglig utvikling.

– I stedet er lærerspesialistordningen blitt en politisk kasteball, sier hun.

Ved Kanikk ungdomsskole i Stavanger krysser Roar Storegraven fi gre for at lærerspesialistene skal gjenoppstå: – Jeg tror Høyre har rett når de snakker om alternative karriereveier i skolen. Noen lærere er veldig glade i kontaktlærerjobben og i relasjonsarbeidet. Andre er mer opptatt av didaktikk, fag og forskning. Lærerspesialistordningen kan få fle e lærere til å bli i skolen, tror han.

Men han mener det er en uting at dette avgjøres i kommunevalget: – Det er synd om bare noen kommuner, der visse partier styrer og økonomien er god, skal ha disse stillingene. Dette bør tilbake som sentral ordning.

– Ønsker å forbedre ordningen

Statssekretær i Kunnskapsdepartementet, Kjetil Vevle (Ap), sier de ønsker å etablere en ordning som omfatter flere yrkesgrupper i skolen.

Evalueringen av lærerspesialistordningen ble satt i gang i 2015. Kun uker før sluttrapporten skulle legges fram, fjernet regjeringen ordningen fra statsbudsjettet for 2022. Ifølge Vevle visste de nok fra delrapporter, slik at mye var godt kjent for sluttrapporten kom.

– I det videre arbeidet vil vi bruke et bredt kunnskapsgrunnlag for å sikre et mer helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling, svarer han i en e-post til Utdanning.

Vevle viser til «NOU 2022: 13 Med videre betydning. Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole».

– Hva tenker du om alle som har tatt lærerspesialistutdanningen?

– Vi har full tillit til at arbeidsgivere utnytter kompetansen til lærere i en spesialistfunksjon eller som har gjennomført lærerspesialistutdanningen, inntil en ny ordning er etablert, svarer Vevle.

– Erfaringene fra lærerspesialistpiloten er nyttige, og vi ønsker å forbedre ordningen. I tillegg ser vi på om en ny ordning bør omfatte fle e målgrupper enn lærere i skolen.

Vevle skriver at departementet er i gang med å etablere rammene for arbeidet.

– For regjeringen er det viktig å ha med partene når vi skal utvikle karriereveier i skolen. Det vi skal lage må fungere for lærere og skoleledere, men også for andre ansatte og elever. Vi ser arbeidet med karriereveier i sammenheng med hvordan vi skal rekruttere og beholde lærere i skolen, sier Vevle.

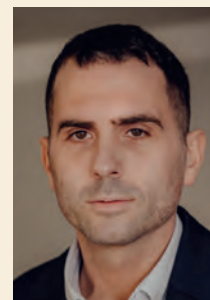


Foto: Kunnskapsdepartementet

Sluttevaluering

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har NIFU (Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning) evaluert lærerspesialistordningen. I 2021 leverte de en delrapport og en sluttrapport.

I sluttevalueringen sier lærerspesialistene seg «enige eller svært enige» i at ordningen kan bidra til:

- skoleutvikling
- faglig oppdatering av personalet innen fagdidaktikk og relevant forskning
- god undervisningskvalitet
- bedre lærersamarbeid
- å øke elevenes motivasjon, engasjement og læringsresultater
- at skolen utvikler en felles kultur for læring
- mer samkjørt undervisning på tvers av klasser

Lovar gull og lærelyst

Betre bemanning, sommarskole og ein idébank som skal gi lærelyst. Det er nokre av løfta partia serverer til valet 2023.

Tekst: Kirsten Ropeid, Kaja Mejlbo, Harald Wollebæk, Paal Svendsen, Kari Oliv Vedvik og Geir Molnes

Vil auke kontaktlærartida i Tromsø

SV i Tromsø vil utvida kontaktlærartida med ein halvtime – viss kommuneøkonomien tillèt det

– Det skal ikkje mange telefonsamtalar til før all tida kontaktlærarane har til kontaktlærarjobben er brukt opp. Det er ei kjempeutfordring, seier Pål Julius Skogholt (SV).

Fram til i fjor hadde kontaktlærarar i grunnskolen krav på 45 minutt i veka til kontaktlærararbeidet. Då vart tida dobla til 90 minutt i veka for kontaktlærarar med 21 eller fleire elevar. Skogholt har som mål at Tromsø kommune skal auka kontaktlærartida med 30 minutt i veka for kontaktlærarane i grunnskolen.

Men for å klare det må skolen tilsette fleire lærarar. – Det er eit dyrt tiltak, så vi veit ikkje kor mykje vi klarar å auke tida, vedgår Skogholt.

TROMSØ

Går til val på høgare løn til lærarar

– Eg synest nesten det er merkeleg at ikkje fleire parti løfter lærarløna lokalt, seier Fjaler Venstres Arne Osland.

Fleire stader i landet, deriblant i Fjaler kommune i Vestland fylke, går Venstre til val på at dei vil auke lærarløna. Ålesund Venstre vil «sikre god lønsutvikling for lærarane» og Kristiansand Venstre vil at lærarane skal prioriterast særleg i framtidige lønsforhandlingar.

– Det er viktig for elevane å ha kompetente lærarar. Vi ser at rekrutteringa byrjar å bli ei utfordring i skolen. God løn er ein måte å sikre at vi rekrutterer og behalde lærarar, seier Venstres mann i Fjaler, Arne Osland.

Sjølv om det er partane som forhandlar løn, har kommunen moglegheit til å påverka KS.

FJALER



Barnehagelærer går for ordførerjobben

– Vi skal auke grunnbemanninga i barnehagen. Det vil redusere utgiftene til både vikarbruk og sjukepengar. I dag må vi arbeide overtid berre for å få det til å gå rundt, seier Linda Marita Bræck (Frp). Ho er pedagogisk leiar i Saga barnehage i Alta og kan ende opp som ordførar dersom Frp gjer eit godt val.

ALTA

Om Ap rører fráværsgrensa, vil Høgre i Trøndelag innføre eigen variant

– Dersom regjeringa går inn for å endre dagens reglar betydeleg, eller fjerne fráværsgrensa, må regionale politikarar i Trøndelag slå ring om ho, seier Vegard Sem i Trøndelag Høgre.

TRØNDELAG

Vil begeistre lærarane med ein idébank

Høgre vil skape ein bank der lærarar kan dele gode idear.

Banken Oslo Høgre ser for seg er ifølge Mehmet Kaan Inan, utdanningspolitisk talsperson, ei teneste der «lærarar, rektorar, forskarar og elevlar legg inn gode idear som fremjer lærelyst og læreglede, til inspirasjon og støtte for andre lærarar».

– 72 prosent av elevane i Oslo synest det er kjedeleg på skolen ifølge undersøkinga Ung i Oslo. Det vil vi til livs, seier Inan.

– Mange skolar har gode system for å utveksle kunnskap, men vi meiner at vi frå kommunen si side også bør leggje til rette for dette mellom skolar. Vi har utroleg gode lærarar i Oslo-skolen, og eg vil at dei saman skal styrke profesjonsfellesskapen sin.

Også Bergen Høgre går til val på å etablere ein slik idé.

OSLO

Går til val på kortare sommarferie for vgs-elevar

Agder Høgre går til val på at dei vil korte ned sommarferien og utsetje haustferien for elevar i vidaregåande skole.

Men sjølv gruppeleiaren til fylkestinget, Torunn Ostad, vedgår at det blir vanskeleg å få til i praksis. Ho fortel at dei tok punktet med i programmet på initiativ frå Unge Høgre i fylket.

– Dette er noko elevane har jobba fram hos oss, seier ho.

Dei har ikkje diskutert kor mykje kortare sommarferie dei ønskjer, og heller ikkje når haustferien bør leggjast. Men dei meiner dagens avbrot kjem for raskt etter at skoleåret har kome i gang.

– Arbeidslivsavtaler og tariffavtaler vil styre dette. Vi må sjå på kva som er mogleg å få til innafør dei rammene. Det er ikkje det første vi kjem til å få på plass heller. Men det er viktig å utnytte skoleåret effektivt, seier Ostad.

AGDER

Vinn venstresida valet, får Oslo ny inntaksordning

For første gong sidan karakterbasert inntak vart innført i Oslo 2009, er det no fleirtal for å endre det. Det vil både SV, Ap, MDG og Raudt. Men vinn høgresida, er løpet køyrt.

Sidan høgre- og venstresida i Oslo er totalt usamde om framtidig inntaksmodell i vidaregåande skole, vil valet hausten 2023 vera avgjerande. Dagens byråd for skole, Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) og hennar støttespelarar ønsker seg ein såkalla blandingsmodell, der halvparten av elevane blir tekne inn basert på karakterane på ungdomstrinnet, som i dag. Den andre halvparten av elevane blir tekne inn frå fem ulike karakterintervall, og der elevane med best karakterar innan kvart intervall får plass først.

– Målet er ei meir blanda elevgruppe og mindre segregerte skular enn i dag, seier Eidsvoll.

Ei ny inntaksordning vil tidlegast gjelde dei elevane som byrjar i 10. klasse hausten 2024.

OSLO

Vil innføre eigedomsskatt og auke bemanninga i skolar og barnehagar

– Økt bemanning er god kommuneøkonomi, seier ordførarkandidat Christina Grefsrud-Halvorsen i Tønsberg SV.

Bemanninga i nokre av barnehagane i kommunen er auka dei siste fire åra. Nå ønskjer SV å auke grunnbemanninga i alle barnehagane og sørge for fleire tilsette i skolane. Pengane skal dei skaffe ved å innføre eigedomsskatt.

– Med den modellen vi foreslår, kan vi få inn nærare 170 millionar kroner i eigedomsskatt i løpet av dei neste fire åra, seier Christina Grefsrud-Halvorsen.

– Auka bemanning er god kommuneøkonomi. Ved at sykefråværet går ned, sparar kommunen utgifter til vikarar.

TØNSBERG

Vil ha fleksibel skolestart

Høgre og Venstre vil ha staten med på ei forsøksordning for førsteklasingane i Kristiansand.

Men korleis eit slikt prosjekt skal gjennomførast, har dei inga fasit for. Det vil partia diskutere med fagfolk og skolane.

– Men det vi veit, er at overgangen frå skole til barnehage kan vere krevjande for enkelte barn. Da meiner vi det bør vere større fleksibilitet enn i dag, seier Høgres ordførarkandidat, Mathias Bernander.

– Det skoleløpet vi har i dag, passar ikkje for alle barn. For eksempel kan barn som er fødte seint på året, ha behov for å gå lengre i barnehagen og forskyve skolestarten, seier ordførerkandidat for Venstre, Jacob Haugmoen Handegard.

KRISTIANSAND

Her kan skolestartarane få frivillig sommarskole

Alle barn i Lillestrøm skal få tilbod om frivillig sommarskole når dei skal frå barnehage til skole, dersom Høgre i kommunen får det som dei vil.

– Vi trur det kan vera eit godt bidrag for å gjera overgangen endå betre for barnehagebarna som skal bli skoleelevar. Det er fornuftig å førebu seg på å byrja på skolen, seier ordførarkandidat Kjartan Berland.

Detaljane er ikkje på plass, men Berland seier sommarskolen mellom anna skal handle om å gje barnet tryggleik i kva som møter dei på skolen.

– Så er vi opptekne av språkopplæring. Vi er ein kommune der ein nokså stor del er innvandrarfamiliar, og det kan skapa utfordringar i skolekvardagen. Ein slik sommarskole trur vi vil bidra til å letta desse utfordringane, seier han.

LILLESTRØM

Vil sette ei grense for kor små skolane kan vere

Tilgangen på kvalifiserte lærarar og heiltidsstillingar er viktigare enn å bevare små grendeskolar, meiner Gjøvik Senterparti.

– Vi meiner at det bør vera ein viss storleik på ein skole for å sikra at vi får tak i nok kvalifiserte lærarar og at vi kan tilby heiltidsstillingar i skolane våre, seier Torvild Sveen (Sp), ordførar i Gjøvik.

Sveen fortel at dei har sett at dersom klassane blir for små, er tendensen den at foreldra uansett søker barna over til større skolar, fordi dei ønskjer eit større sosialt miljø for dei.

– Då ser vi ingen grunn til at grendeskolen nødvendigvis skal bestå, seier han.

– Det er ingen tvil om at skolar har viktige funksjonar i bygdemiljøa, men det er desto viktigare å sørgje for at vi har skolar med godt kvalifisert personale. Det er til det beste for elevane.

GJØVIK

Vil gi bokmåselevar lærebøker på nynorsk

– Elevane i Bergen-skolen bør få lærebøker på både hovudmål og sidemål i fleire skolefag, seier Bergen Høgre i sitt valprogram.

Målet er å sikre at elevane blir introduserte for både nynorsk og bokmål gjennom faga på skolen. Samstundes er partiet opptekte av at nynorskelevane skal ha god tilgang til læremiddel på nynorsk.

– Også digitale læremiddel. Det er svært viktig, understrekar Eivind Haldor Hermansen i Bergen Høgre.

– Vi skal leggje til rette for dei som vil ha nynorsk som hovudmål, konstaterer han.

BERGEN

Vil fjerne vgs-krav for assistentar i barnehage

I over fem år har det vore eit krav om fullført vidaregåande for å bli tilsett som assistent i barnehagane i Oslo. No vil SV gå bort frå dette.

Kravet blei innført for å sikre at medarbeidarane i barnehagane er gode nok i norsk. Nå argumenterer SV for at ein bør fjerne kravet for å sikre brei og mangfaldig kompetanse blant dei tilsette.

– Det viktige er at ein vektlegg relevant kompetanse, som til dømes hos ein som har gått fleire år på helse- og oppvekstfag, men ikkje fullført. Det er ikkje nødvendigvis det å ha fullført studiespesialiserande på vidaregåande skule som er avgjerande, seier Luka Dyrnes, Oslo SVs femtekandidat.

– Dette handlar ikkje om å slakka på krava, men heller at det ikkje er så lurt å setja ein absolutt regel om noko som ikkje er relevant kompetanse. Det er mange måtar å opparbeide seg relevant kompetanse på, og det å jobba som assistent i barnehage kan vere eit godt utgangspunkt for å ta vidare utdanning og jobbe som faglært i barnehage seinare, seier Dyrnes.

OSLO

Kjemper om de store byene

For fire år siden vant Arbeiderpartiet alle de seks største byene. Nå har Høyre lagt bort sine mest omstridte utdanningspolitiske saker. Og har vind i seilene.

Tekst: Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no Foto: Ole Martin Wold

– Jeg startet valgkampen allerede i september i 2022 med å reise rundt til ulike arbeidsplasser i Trondheim for å møte velgerne. Jeg har besøkt nesten alle byens skoler og noen barnehager og har snakket med rektorer, lærere og barnehagelærere, forteller Kent Ranum, Trondheim Høyres ordfører kandidat.

Været i Trondheim er ikke så mye å skryte av der han poserer for fotografen, men på valgdagsmålingene er det blå himmel og sol. I en måling gjort av NRK og Norstat for Adresseavisen i mars lå Trondheim Høyre på 33 prosent, Ap på 16. På augustmålingen hadde imidlertid Arbeiderpartiet tatt innpå. Da var det bare sju prosentpoeng som skilte de to rivalene. De gode målingene har gitt Ranum ekstra energi. Men skråsikker på seier er han ikke. For blokkene i Trondheim er jevnstore.

– Gjør Høyre et godt valg, er min dør åpen for alle som ønsker borgerlig fle tall, sier Ranum.

Lærer og ordfører kandidat

Men han har ingen enkel oppgave foran seg. Aps mektige ordfører Rita Ottervik har regjert i 20 år, men stiller ikke til gjenvalg i år. Da fikk Ranum en enda tøffere konkurrent på utdanningsfeltet. Aps ordfører kandidat Emil Raaen er utdannet lærer, har jobbet i skolen i Trondheim og er tidligere tillitsvalgt for Ut-

danningsforbundet.

Begge kandidatene gikk på Trondheim katedralskole, er jevngamle og har barn i skolealder. Partiprogrammene avslører at også i skolepolitikken er det mange likheter mellom de to.

– Vi kan nok komme til enighet med Ap i noen skolepolitiske saker. Men etter så lang tid er det sunt med et skifte, understreker likevel Høyres mann.

Høyre seiler frem flere steder

Etter valget i 2019 vant Arbeiderpartiet makten i landets seks største byer: Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Tromsø og Kristiansand. Selv om Ap isolert sett ikke gjorde så godt valg, maktet partiet å finne politiske samarbeidspartnere som ga rødt fle tall. Siden høsten i fjor har det vært klart at et av Høyres mål har vært å vinne storbyene tilbake.

I Oslo har Høyres ordfører kandidat, tidligere barneombud og PBL-direktør Anne Lindboe, reist rundt til skoler og barnehager sammen med partiets utdanningspolitiske talsperson Mehmet Kaan Inan i månedssvis. De har lagt bort noen av sine mest omstridte politiske saker, som karakterer i barneskolen og resultatlønn for lærere. Men noen klassikere har de beholdt: De står fortsatt for «fritt skolevalg», fraværsgrense, at eksamen beholdes og at lærerspesialistordningen gjeninnføres.

– Bemanninga i skolen må opp, sier Kent Ranum, Høyres ordfører kandidat i Trondheim.



I Kristiansand har Høyres ordfører kandidat Mathias Bernander lovet å rydde opp i «venstresidens rot». I et debattinnlegg i Fædrelandsvennen skriver han at skolen må tilpasses de fleste elevene. Elever skal fortsatt ha rett til tilpasset opplæring, men talentfulle elever må kunne forsere fag.

Også i Tromsø ligger Høyre best an. Etter åtte år med rødgrønt styre seiler Anne Berit Figenschou opp som en ordfører kandidat med gode sjanser til å overta etter Gunnar Wilhelmsen (Ap). Han har vært ordfører i Tromsø siden 2019. Figenschou lover at hennes parti skal styrke skolen og satse på lærerne, samt være garantist for en ny skole i Tromsdalen.

I Stavanger har Aps populære ordfører Kari Nessa Nordtun lansert gratis buss for innbyggerne sine og gratis skolemat. Men det ser ikke ut til å demme opp for høyrebølgen. Stavanger Høyres ordfører kandidat Sissel Knutsen Hegdal ligger desidert best an.

I Bergen kan det se ut til at Høyres byrådsleder kandidat Christine Meyer går av med seieren. Men blokkene er jevne. Bergen Høyre lover blant annet å prioritere kunnskap og lærelyst i skolen. Ap på sin side lover gratis SFO til alle 3.-klassinger.

Et saksfelt advokaten og eiendomsinvestoren Kent Ranum i Trondheim har pekt ut som hjertesak, er oppvekstvilkårene til barn og unge. Han har lansert et slagord som tidligere utdanningsminister Kristin Halvorsen (SV)



Private barnehager og friskoler vil merke at vi er mer positivt innstilt til dem.

Kent Ranum, Høyres ordfører kandidat i Trondheim.

er kjent for og som Jonas Gahr Støre (Ap) har gjentatt fle e ganger:

- Vi skal bruke de store pengene på de minste barna, sier han og legger til:

- Det betyr tidlig innsats, sånn at alle barn lærer seg å lese, skrive og regne. Barn som sliter faglig, skal fanges opp tidlig.

Høyre i Trondheim lover også fle e lærere og mer ressurser til å bygge laget rundt eleven.

- Bemanninga i skolen må opp. I tillegg skal vi styrke etter- og videreutdanningen for lærere og bygge laget rundt eleven med fle e miljøarbeidere, fle e helsesykepleiere og andre som kan bidra til å hindre utenforskap, sier Ranum.

- Dette er forslag dine politiske motstandere kunne klippet for. Er dere egentlig enige?

- Akkurat på disse punktene er jeg ikke så uenig med Ap. Jeg har mange sosialdemokrater i min familie, så du kan nok kalle meg lyseblå. Men det finnes også politikk vi er uenige i, forsikrer han.

Blant annet vil Høyre-politikeren fjerne eien-
domsskatten. På lengre sikt vel å merke. Inntil
videre har partiet bruk for de 85 millionene og
lover kun at den ikke skal økes. Han tar heller
ikke til orde for fle e private skoler og barne-
hager, som Høyre ofte gjør.

- Jeg har tvert imot sagt at konkurranseut-
setting, privatisering eller rekommunalisering
ikke er veien å gå på skole og barnehagefeltet.
Men private barnehager og friskoler vil merke
at vi er mer positivt innstilt til dem, forsikrer
Ranum.

Insisterer på forskjeller

Også Aps mann i Trondheim insisterer på at
det er grunnleggende forskjeller mellom Høyre
og Ap i skolepolitikken, blant annet når det
gjelder privatisering.

- Under Solberg-regjeringen var det 30 pro-
sent økning i private skoler. Det ønsker ikke
vi. For Ap er fellesskolens mandat om å danne
og utdanne elevene viktig. Vi mener at det er
bra at ulike folk fra ulike bakgrunner møtes i
samme klasserom. Slik vil klasserommet speile
samfunnet elevene skal ut i, sier Emil Raaen
og legger til:

- Jeg opplever også at det er forskjell i hva vi
vektlegger i skoleutviklingen. I Ap er vi opp-
tatt av at lærerne skal fremme arbeidsglede
og arbeidslyst og rose framgang. Det vet vi gir



Emil Raaen er
utdannet lærer og
Arbeiderpartiets
kandidat til ordfører-
vervet i Trondheim.



Det er bra at
ulike folk fra ulike
bakgrunner møtes
i samme klasserom.

Emil Raaen (Ap), ordfører-
kandidat i Trondheim

resultater. Men de siste tiårene er det blitt fle e
timer i teoretiske fag, utdanningskrav til lære-
re og testing og måling. På ungdomsskolen er
det mer av det samme, små miniuniversitet.
Samtidig finnes vi de mest motiverte elevene
på yrkesfag i videregående. Vi trenger en mer
praktisk skole fordi det er klokt å lære seg prak-
tiske ferdigheter. Det har egenverdi og er bra
for teoretisk forståelse.

På spørsmål om hva han mener om at Høyre
har tonet ned noe av sin skolepolitikk, sier Ar-
beiderpartiets ordfører kandidat:

- For meg virker det rett og slett som om
Høyres valgkampstrategi er å ligne mest mulig
på oss. Høyre har skjont at vår skolepolitikk
har sterk støtte.

Forventer bedre muligheter til å få gjort jobben

Økt bemanning er et sentralt stikkord for lokallagsledernes forventninger til de lokale folkevalgte.

Tekst: Paal Svendsen og Jørgen Jelstad

Kari Anne Ålvik

leiar i Utdanningsforbundet Årdal



– I Årdal kommune har det over fleire år vore vanskeleg å få tak i nok pedagogar til barnehagane. Så å rekruttere og behalde desse er viktig. Me har også byrja å sjå den same tendensen i skulen, så her bør ein vere føre var. Gode seniorpolitiske tiltak, moglegheiter til etter- og vidareutdanning og meir tid til kvart born og elev er ein god start, vil eg tru!

ÅRDAL

Anita Helgesen

leder i Utdanningsforbundet Fauske



– Politikerne bør være opptatt av å rekruttere nye lærere til kommunen. De må også legge til rette slik at kommunen klarer å beholde de lærerne som er ansatt, samt legge til rette slik at læreren får lov til å være lærer. Derfor bør det ansettes nok fagarbeidere i skolen. Politikerne bør sørge for at lærerne har et trygt arbeidsmiljø og tydelige rutiner for å følge opp uønsket atferd.

FAUSKE

Karianne Sørtveit

leder i Utdanningsforbundet Kristiansand



– Jeg ville uten tvil ha styrket pedagog- og bemanningsnormene i barnehagene. Dette gir gevinster på sikt, på svært mange områder. Det må også ryddes i lærernes mange oppgaver og ansvar. Særlig de oppgavene og ansvaret man har fått uten at man er kvalifisert for å løse dem. Det er for eksempel stadig flere helseoppgaver som legges på lærerne i skolen.

KRISTIANSAND

Gry Camilla Tingstad

leder i Utdanningsforbundet Trondheim



– Lokalpolitikerne må styrke budsjettene slik at barnehager, skoler og støttesystemene kan ivareta lovpålagte oppgaver på en forsvarlig måte. Politikerne må dessuten ta på alvor situasjonen med vold og trusler mot ansatte i skoler og barnehager. Skal læreryrkene bli attraktive igjen, trenger vi politikere som bryr seg om ansattes arbeidsforhold.

TRONDHEIM

Bente Myrtveit

leder i Utdanningsforbundet Bergen



– Et krav om bedre bemanning i barnehagene vil være vårt hovedfokus i valget, for normene for bemanning som vi har i dag er ikke tilstrekkelige. En annen viktig sak er driftsmidler til skolene, hvor situasjonen i dag er at skolene kun får penger til det de må ha, noe som gir svært lite handlingsrom.

BERGEN

Katrine Aursand

leder i Utdanningsforbundet Tromsø



– Politikerne bør være opptatt av bemannings-situasjonen og tilgangen på kvalifiserte ansatte i skole og barnehage, både for å sikre et kvalitativt godt tilbud til alle barna i vår kommune, men også for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for de som jobber i kommunenes skoler og barnehager.

TROMSØ

Fire år i maktens rom

I 2019 ble disse lærerne valgt inn i kommune- og bystyrrer. Noen fikk til og med ordførerkjedet rundt halsen. Vi spurte hvordan det har gått.

- 1 Hva er din største utdanningspolitiske seier?
- 2 Hvilken sak har du ikke fått gjennomslag for?
- 3 Går du for fire nye år?

Tekst: Marianne Ruud

Kari Legræid

Kommunestyrerepresentant for Senterpartiet i Eidfjord i Vestland siden 2019



- 1 Min største utdanningspolitiske seier må vera sumaropen barnehage. Eidfjord er ei turistbygd, og mange av innbyggjarane har sin arbeidsplass innan turistnæringa. Difor meinte eg det var viktig at barnehagen var open heile sumaren, slik at det vert enklare for småbarnsforeldre å få kvardagskabal til å gå opp. I tillegg vil det då vera enklare for desse familiane å ha felles ferie med borna sine i andre periodar i løpet av året. Dette fekk me gjennomslag for. Ei anna viktig sak er at barnehageprisen blei satt til 500 kroner under makspris før 2019. Dette er noko me har oppretthaldt og noko vi vil arbeida for å halda på. Eg vil også nemne vedtaket om midlar til fysiske bøker i skulen. Den saka vart einstemmig vedtatt, noko eg er veldig glad for. Eg meiner at både borna og føresette er tente med å nytta fysiske bøker på skulen og heime.
- 2 Eg kan ikkje kome på nokre utdanningspolitiske saker vi ikkje har fått gjennomslag for.
- 3 No går eg for fire nye år og stiller som ordførarkandidat for Senterpartiet for kommande periode.

Even Tronstad Sagbakken

Ordfører i Lindesnes kommune i Agder siden 2019



- 1 Lokalt fikk vi bevilget ti millioner kroner til å kjøpe inn nye læreverker til grunnskolen. Vi har også fått vedtatt leseplan og «Temaplan mestring», som skal legge føringer for våre prioriteringer innen barnehage og skole. Her har vi også fått vedtatt at vi skal vektlegge elevers utvikling langt høyere enn et ensidig resultatfokus. Vi er ikke kommet så langt som vi ønsket, dessverre gikk mye av kapasiteten de to første årene til å drifte oppvekst, og mindre til utviklingsarbeid, grunnet pandemien.
- 2 Vi hadde håpet å være i boks med Temaplanen i 2022, slik at vi kunne brukt det siste året til å begynne arbeidet med å konkretisere våre prioriteringer.
- 3 Jeg går absolutt for fire nye år!

Yvonne Wold

Ordfører i Rauma kommune i Møre og Romsdal siden 2019



- 1 Vi har fått vedtatt og bygd ny barnehage og skole i Måndalen og vedtatt en egen oppvekstplan. Vi har også deltatt i kulturskolens veiledningsordning. Det er stadfesta at vi kan opprettholde skolestrukturen den neste fireårsperioden. Vi har bygd laget rundt elevene med ressursteam på skolene. Det er også like før vi lanserer Romsdalsløypa, som vi vedtok i fjor. Det er identitetsskapende og trivselsfremmende læringsaktiviteter som pedagogene i Rauma-skolen har planlagt sammen med lokalt næringsliv. De viktigste utdanningspolitiske seierne i fylkespolitikken handler nok om å ha fått gjennomslag for å opprettholde linjetilbud som er viktige for rekruttering i distriktene, og sammen med samarbeidspartiene våre har vi fått på plass mer ressurser til pedagogisk-psykologisk tjeneste.
- 2 Vi gikk til valg på at lærere/trinn og skoler som ønsket det, får prøve leksefri, men det har ikke vært interesse for det. Gratis skolemat har vi ikke kunnet gjennomføre.
- 3 Jeg håper å kunne fortsette. Vi har flere tiltak vi vil gjennomføre slik at det stadig blir bedre å være ansatt og elev i Raumaskolen.

Hanne Benedikte Wiig

Varaordfører i Alstads kommun i Nordland siden 2019



1 Det har vært utrolig viktig for Rødt å bevare de skolene vi har i kommunen gjennom perioden. Sammen med Senterpartiet har vi fått det til. Det gir et signal til alle om at vi ønsker bosetting i hele kommunen vår. Jeg tror samarbeidet mellom oss og Senterpartiet har vært essensielt for å få dette til.

2 Gratis skolemat og gratis skolefritidsordning (SFO) er ordninger jeg godt kunne ha tenkt meg å løfte mer i kommunen vår. Det er saker som er viktige for Rødt.

3 Jeg gir meg nå. Nå overlater jeg stafettpinnen til nye folk etter 16 år i kommunestyret. Det føles veldig rett. Samtidig skal jeg fortsette å være aktivt medlem i Rødt Alstads kommun og styremedlem i Rødt Nordland, så det kommer garantert til å bli mer politikk også fremover.

Kathrine Hestø Hansen

Varaordfører i Indre Østfold i Viken siden 2019



1 For fire år siden gikk vi i Arbeiderpartiet til valg på hele, faste stillinger og at vikarbudsjetten i større grad skal brukes til å ansette folk fast framfor midlertidig innleie. Det løftet har vi levert på. I barnehagesektoren har flere barnehager sammen laget en vikarpool med faste ansatte som jobber på tvers av barnehagene. En annen seier, som store deler av kommunestyret stiller seg bak, går på vedlikehold. I inneværende periode har vi vedtatt en skole- og barnehagebehovsplan som beskriver hvordan vi skal løfte de skolene og barnehagene som trenger det. Vi har ferdigstilt renovering av to skoler, to ligger ute på anbud, fire er klare for anbud og to er i prosjektering.

2 Vi har ikke fått gjennomslag for å øke grunnbemanningen i barnehagene.

3 Jeg går for fire nye år og er ordførerkandidat for Indre Østfold Arbeiderparti. Vår ferske kommune er fin, men ikke ferdig. For at Indre Østfold skal være et godt sted å bo og vokse opp trenger vi gode skoler, gode barnehager, god eldreomsorg og et inkluderende lokalsamfunn.

Monica Myrvold Berg

Ordfører i Drammen kommune i Viken siden 2019



1 Våre største utdanningspolitiske seire må være disse tre: Vi har fått innført sosialfaglige stillinger ved alle barneskoler i Drammen, vi har startet med innføring av gratis skolemat i kommunen, og det ble vedtatt at vi skal ha tillit til pedagogenes faglige skjønn i skole og barnehage. Faglige og etiske vurderinger skal gjøres nær barna og av pedagogene selv. Vedtaket sier blant annet at barnehagelærerne skal få vurdere hva slags standardiserte verktøy barnehagene skal bruke.

2 Jeg skulle ønske vi var kommet lengre med å sikre at alle elever skal møte kvalifiserte lærere, som har tid til god oppfølging og variert undervisning. Dette vil vi jobbe enda mer med de neste fire årene.

3 Jeg går selvsagt for fire nye år. Vi har fått til mye, men vi har enda mer vi ønsker å få på plass.

Bjørn Revil

Bystyremedlem i Oslo siden 2019. Valgt inn for Folkeaksjonen nei til mer bompenger. Meldte overgang til Frp i mai 2022.



1 Min største seier er at jeg har bidratt til å sette bekjempelse av vold og trusler i skolen på dagsorden. Endelig har også byrådet måttet ta dette problemet på alvor. Jeg var den første politikeren som fremmet sak i bystyret om økonomisk kompensasjon til den voldsutsatte læreren Clemens Saers. Dermed betydde det veldig mye for meg at det endelig ble politisk gjennomslag for å gi ham det i 2022. I tillegg er fritt skolevalg, fraværsgrense i videregående og eksamen noe vi opposisjonspolitikere har kjempet for å beholde.

2 Det må stilles strengere krav til orden og oppførsel i skolen. I Frps utkast til program for kommende periode står det blant annet: «Fra barnehage til videregående skole skal det være fokus på at barnet/eleven skal vise god oppførsel og lære seg til å ta ansvar.»

3 Valgresultatet avgjør om jeg fortsetter i politikken, men akkurat nå er jeg mest innstilt på å gå tilbake til jobben som lektor ved Norges toppidrettsgymnas fra 1. august.

Vasser til skolen

Skoleveien er tatt av havet.

INDONESIA: Skolebarn vasser til skolen ved landsbyen Timbulsloko i distriktet Demak på øya Java. Områdets frodige rismarker har i løpet av de siste åtte årene sunket i havet, grunnet global oppvarming, ifølge bildeteksten fra det franske nyhetsbyrået AFP.

I landsbyen disse skolebarna bor i, spiller de fotball på korridorer laget av tre, siden veiene for lengst ligger under vann. Familiene har hevet gulvet i husene sine, og kirkegården er foreløpig beskyttet med bambusvoller og bildekk.

Foto: Bay Ismoyo, AFP/NTB.



Foto: W. L. Tarbert, Wikimedia Commons

Eksempel på bærekraftig hus, med gresstak og solcellepanel.

Elever skal tegne bærekraftige boliger

Opplegget er et ledd i West Norfolks mål om nullutslipp før 2035, med håp om å være i mål før 2030.

STORBRITANNIA: I West Norfolk har lokale myndigheter invitert 5. trinnselever til en konkurranse i å planlegge og presentere en bærekraftig bolig. Skolene må melde seg på før 15. september. Dette er et ledd i kommunens mål om nullutslipp før 2035, med håp om å være i mål før 2030. Utslippsreduksjon fra og energieffektivisering i kommunale bygg pågår, samt oppgradering og installering av elbilladere og kampanjer rettet mot innbyggere og næringsliv om hvordan redusere sin miljøpåvirkning, skriver kommuneråd Michael de Whalley i et innlegg i avisa The Lynn News.



Fra v.: Napat Ploykhow, Jiranan Chorsakul, Cholthee Chorsakul og Peeraphab Butrthong får seg en matbit før timestart ved skolen i Ban Khun Samut Chin, en landsby utenfor Bangkok, som langsomt slukes av havet.

Kyst-skole på påler

Fire elever er de siste i en landsby som sakte forsvinner i havet.

THAILAND: Hver morgen synger fire elever nasjonalsangen mens flagget heises utenfor skolen deres, skriver nettavisen The Malay Mail, i det de gjengir en sak fra nyhetsbyrået AFP.

Elevene er de siste på skolen i Ban Khun Samut Chin, en landsby utenfor Bangkok, som sakte forsvinner i havet. Rundt 200 mennesker bor fortsatt der, i ett av utallige kystsamfunn som rammes av at havet stiger grunnet smeltende is.

– Da jeg begynte i barnehagen, var vi 20-21 i gruppen. Nå ønsker jeg meg nye klassekamerater, sier Jiranan Chorsakul (11) til AFP.

Elevene studerer lokal økologi og kan en dag bli reiseledere, håper skolens rektor Mayuree Khonjan.

FNs klimaekspert advarer om at hvis oppvarmingen fortsetter, kan havene stige med nesten én ekstra meter rundt øyene i Stillehavet og Det indiske hav før 2100.

Ifølge landsbyleder Wisanu Kengsamut er to kilometer land innover tatt av havet siden 1960. Bambus- og betongsøyler er satt opp, og mangrover plantet mot havet. Det er uvisst om dette er nok. – Vi vil ikke flytte lenger inn. Det er ikke mer land for oss å flytte til, sier han.

I klasserommet følger Jiranan godt med når læreren skriver tall på tavlen: – Jeg ønsker å bli lærer og undervise på denne skolen, hvis den fortsatt er her, sier han.

Men neste år går én elev over i videregående skole. Dermed vil bare tre elever synges nasjonalsangen hver morgen.

Utenriksstoffet er oversatt og redigert av Ylva Törngren

Kampanje for karbonnøytrale skoler før 2023

STORBRITANNIA: I sommer deltok 50 britiske skoler i en stafett for å øke klimakrise-bevisstheten, skriver The Wakefield Express. Bak stafetten og en underskriftskampanje på nett står en aksjonsgruppe fra skolene i Wakefield, West Yorkshire. Kampanjen oppfordrer regjeringen til å gjøre alle britiske skoler karbonnøytrale før 2030. En papirversjon er overlevert parlamentsmedlem Jon Trickett, som sier han tar oppropet til Underhuset til høsten.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT



Grip sjansen og få 25% rabatt på din Plandisc lisens

I august og september sparer du 25% når du skaffer deg en ny Enterprise-lisens ved å oppgi koden **Utdanning25**

Ta kontakt med oss på info@plandisc.com eller ring 374 18 666, så hjelper vi deg.

VISMA | plandisc

Feide kompatibel

Trodde verden var endret for alltid

Da klasseforstanderen midt i skoleåret skulle forlate elevene, konstaterte 11-åringen Lars Nehru Sand og en klassekamerat: «Nå kan verden aldri mer bli den samme».

Tekst Kirsti Hovland Foto Tom-Egil Jensen

31 år senere er gjensynet i skolegården på Vågsbygd skole i Kristiansand mellom Wigdis Røed og Lars Nehru Sand hjertelig. Som hans første lærer i fi e og et halvt år har Wigdis Røed satt sine spor hos den politiske kommentatoren i NRK. Hun er læreren han aldri glemmer og som han satte så stor pris på.

– På vei hjem etter den siste kosetimen med Wigdis snakket en klassekamerat og jeg om «at nå kan verden aldri mer bli den samme». Men så ble det kanskje den første store opplevelsen av at livet gikk videre likevel. Det var en fin erfaring det også, sier Sand.

Wigdis Røed har med seg brev som elevene sendte til henne i London, dit hun flyttet med sin familie. «Til frøken» og «Kjære Wigdis» begynner brevene fra Lars Nehru Sand i mars 1993 og i november 1994.

Det var ikke vanskelig for Sand å peke ut sin favorittlærer gjennom tidene.

– Det handler jo om en sterk følelse av at hun var den aller første læreren. For meg var Wigdis også den første voksenpersonen utenfor hjemmet som spilte en stor rolle i hverdagen min, og som hadde masse kunnskap om alle mulige ting her i verden.

– Jeg har heller ikke hatt noen annen lærer

i så mange år. Hun skapte en genuin trygghet samtidig som hun hadde en mild autoritet, sier Sand.

Læreren spilte også en stor rolle da foreldrene hans skilte seg da han gikk i 3. klasse.

– Hun var en veldig trygg person der og da. Jeg følte meg sett, tatt på alvor og forstått.

– Det var en vanskelig tid for deg, minnes læreren, som så hva som foregikk hos niårningen.

– Jeg kan huske en gang du var skikkelig frustrert over å skulle skrive dikt. Det ble et trist dikt fra en melankolsk gutt i den perioden, forteller Røed.

Skolen ble spennende og trygg

En ting var omsorgen, men det aller viktigste for Lars Nehru Sand var at skolen var både et spennende og trygt sted å være.

– Jeg husker spesielt da vi begynte med O-fag (orienteringsfag, red.anm.) i 4. klasse. Wigdis gjorde at dette ble et «se verden i sammenheng-fag». Hun hadde selv bodd i Japan og Texas og hadde opplevd verden der ute også. Det var stas å gå på skolen. Dette var før Kahoot, så du må ha lagt opp timene slik at det ble gøy. Hele måten din å være på gjorde det



– Hei, Wigdis! Et hjertelig gjensyn mellom Lars Nehru Sand og hans lærer gjennom nesten fem år, Wigdis Røed, i skolegården på Vågsbygd skole i Kristiansand.



ELEV LARS NEHRU SAND (41)

- Vågsbygd videregående skole og Gimle videregående skole 1997–2000
- Mastergrad bestående av statsvitenskap, sammenlignende politikk og journalistikk fra 2001–2008
- Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Bodø
- Politisk journalist i NRK og Aftenposten fra 2005–2013
- Politisk kommentator i NRK siden 2014
- Sekretariatsleder for Stiftelsen for en kritisk og uavhengig presse (SKUP) 2007–2009
- Leder av Røde Kors Ungdom 2002–2005



FAVORITTLÆRER WIGDIS RØED (79)

- Arendal gymnas 1960–1963
- Lærerskolen i Kristiansand 1964–1966
- Lærer på Trones skole i Sandnes 1966–1969
- Lærer ved Vågsbygd skole i Kristiansand 1969–2011

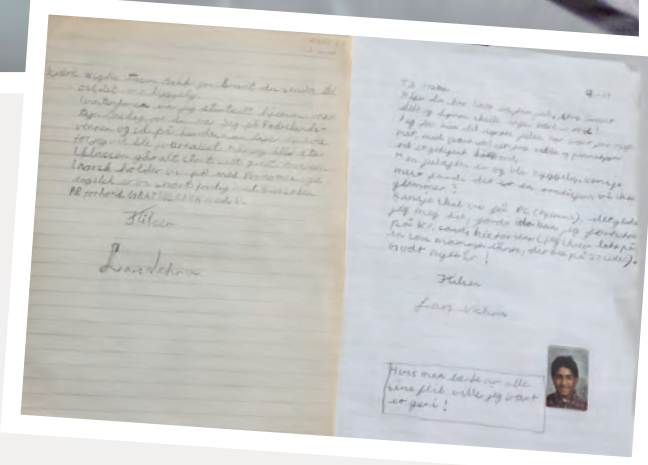
Med avbrudd:

- Sjømannskirken i Houston, Texas 1975–1977
- Den norske skolen i Kobe, Japan 1983–1986
- Sjømannskirken i London 1992–1995

– Se der, der sitter dere, sier Wigdis Røed, som har med seg klassebildet av Lars Nehru Sand og klassen hun hadde fra første skoledag til jul på 5. trinn. – Vi var en sammensveiset gjeng, sier Sand.



Lars skrev brev til Wigdis etter at hun flytta til London. Der fortalte han blant annet om framtidsdrømmene sine.



utbytterikt å være på skolen, sier Sand.

Røed husker godt engasjementet i timene i O-fag.

– Jeg husker at dere skulle sette dere inn i de forskjellige politiske partiene før vi arrangerte et skolevalg. Jeg så at du likte det! sier hun.

– Jeg tror det var kombinasjonen samfunnsfag og det at jeg likte å skrive, som gjorde at jeg allerede i 4.–5. klasse begynte å tenke på det å bli journalist, konstaterer Sand.

I det første brevet skriver 5.-klassingen blant annet: «Kjære Wigdis. Tusen takk for brevet du sendte til oss, det var hyggelig. I vinterferien var jeg stort sett hjemme, unntagen onsdag, for da var jeg på Fædrelandsvennen og så på hvordan man lager en avis, for jeg vil bli journalist når jeg blir stor».

Opptatt av å skape relasjoner

Wigdis Røed forteller hva hun la vekt på i sin lærergjerning:

– Jeg var opptatt av at de skulle føle seg trygget, bli sett og like å gå på skolen.

– Hva gjorde du for å få til dette?

– Jeg begynte blant annet tidlig med å la

dem holde foredrag. På 2. trinn holdt elevene to foredrag hver gjennom året. Vi fant sammen noe de kunne snakke om. Det handlet om å lære å stå på egne bein og vise seg frem.

– Jeg husker at vi gjorde det, hvordan jeg spent og litt nervøs stod der foran klassen og skulle snakke om hamsterne mine, som døde så fort, sier Sand og ler hjertelig.

– Det å vise seg frem gir en trygghet. Jeg var nok veldig bevisst på oppdraget om å skape trygghet innenfra, og at miljøet rundt elevene skulle være trygt, sier Røed.

Lars Nehru Sand fremhever det unike klassemiljøet Wigdis skapte:

– Jeg opplevde meg aldri annerledes selv om jeg var den eneste med mørk hudfarge. Wigdis bidro til å skape et klassemiljø, slik at alle følte ansvar for hverandre.

– Det å skape relasjoner mellom barna har stor betydning for hvordan læringsmiljøet blir, sier Røed.

Lærer Wigdis var også opptatt av at foreldre-

ne skulle bli kjent med de 19 elevene i klassen.

– Jeg var opptatt av at om foreldrene ble kjent med hverandres barn på barneskolen, ville det skape et viktig fellesskap rundt barna når de skulle videre på ungdomsskolen og kanskje havne litt på vidvanke. Det kunne være at foreldre deltok på skoleavslutninger med å kle seg ut. Og vi hadde også et opplegg der foreldre kom og fortalte om yrkene sine i klassen. Det ga input fra fle e enn læreren, pluss at vi på denne måten visste mer om hverandre.

– Når tenker du på lærer Wigdis i dag?

– Jeg har en sønn som snart skal begynne på skolen. Vi leker ofte i skolegården han skal gå i nå. Da tenker jeg på at nesten fem år, som vi hadde Wigdis, er en stor del av oppveksten. Det er en veldig sårbar tid i mange menneskers liv, sier Lars Nehru Sand.

Nyhet!

Læreverket Matopedia er nå GRATIS!

Det digitale læreverket i mat og helse har avviklet sin betalingslisens og er nå gratis for alle skoler.

Læreverket er tilpasset læreplanen MHE01-02, og kompetansemålene for 5.-7. og 8.-10. trinn. Leksjonene i Matopedia har en trinnvis oppbygging. I hver leksjon finner du fagstoff, forslag til oppskrifter, metoder og teknikker, samt filmer, utforskoppgaver og quiz.

- Krever kun **registrering**
(ingen personopplysninger samles inn)
- Bygger på **kostrådene** fra Helsedirektoratet
- Heldigitalt, **tilpasset læreplanen MHE01-02**
- **Brukervennlig** både for lærer og elev
- **Filmer og bildeserier** demonstrerer teknikker og matlagingsmetoder
- **Helse, bærekraft og matsvinn** er gjennomgående temaer
- Tilgjengelig både på **bokmål** og **nynorsk**

Vil du bruke Matopedia i undervisningen i mat og helse?

Registrer din skole på
matopedia.no!



Skann QR-kode
for en smakebit
på Matopedia!



Læreverket er en sam-
utgivelse mellom tre av
opplysningskontorene
i landbruket: MatPrat
(Opplysningskonto-
ret for egg og kjøtt),
Opplysningskontoret for
brød og korn, og Melk.
no (Opplysningskonto-
ret for Meieriprodukter).
MatPrat er ansvarlig
redaktør.

Prøver ut sekstimersdag

Ansatte i Lillo gård barnehage i Oslo kan gå hjem etter seks timer på jobb. Forskere håper å finne ut om det gir helsegevinster.

Tekst og foto: Bjørn Asle Grimstad

Det er fortsatt sommer og rolig på Lillo gård barnehage i Oslo. Barna spiser brødsriver med kaviar og leverpostei, og oppkuttete grønnsaker. Men så begynner to av dem å krangle om den enes matboks. Pedagogisk leder Amalie Jørpeland (26) må mekle.

– Kan han få holde den en liten stund? prøver hun.

Heldigvis blir gråt erstattet av latter når et annet barn presser ansiktet mot en glassvegg. En vanlig situasjon i en barnehage. Men en lang arbeidsdag kan være både fysisk og emosjonelt krevende.

– Tidligere merket jeg at jeg hadde brukt opp alt jeg hadde av energi når jeg kom hjem fra jobb. Det er tøft å jobbe i barnehage, sier Jørpeland.

Da fi e nye stillinger ble utlyst i våres, søkte over hundre personer. Hun var én av de heldige. I prosjektet hun nå er en del av, skal de ansatte jobbe sekstimers arbeidsdager.

Mer fritid gir plass til nye hobbyer.

– Jeg har begynt å trene, og snart skal jeg begynne å synge i kor. Livet er faktisk mer enn jobb, erklærer hun entusiastisk.

Prosjektleder i Sagene bydel, Marte Emilie Eide, tror prosjektet vil gi gode resultater.

– Har de ansatte det bra både på jobben og på fritiden, får de et overskudd som gir bedre pedagogisk kvalitet. Vi tror at uthvilte voksne har gode interaksjoner med barna, sier hun.

Høyre advarer

Finansbyråd i Oslo, Einar Wilhelmsen (MDG), sa til NRK i september at byrådet ønsker å se om redusert arbeidstid kan få folk til å jobbe lengre.

– Dette er et godt verktøy for å se om vi

kan få folk til å jobbe litt lenger og gå av med pensjon litt seinere, rett og slett stå litt lenger i arbeidslivet, sa han til NRK.

Prosjektet blir omtalt som et første skritt mot en generell arbeidstidsreduksjon i samfunnet.

Mehmet Kaan Inan (H), medlem av kultur- og utdanningsutvalget i Oslo bystyre, betegner forsøket med sekstimersdagen som valgfle k. I en e-post til Utdanning konkluderer han med at kommunen ikke har råd til å gi samme arbeidstid til alle ansatte.

– Sekstimersdag er som å gi de ansatte en lønnsøkning på 25 prosent, og det er fryktelig dyrt. Jeg forstår at mange barnehageansatte opplever jobben som fysisk krevende, men å redusere lengden på arbeidsdagen er ingen holdbar løsning.

Håper på helsegevinst

I fjor høst ble det bestemt å gjennomføre forsøket i bydel Sagene, som allerede har den langvarige satsingen Den utviklingsstøttende barnehagen. Det handler om gode interaksjoner og kvalitet i det pedagogiske arbeidet. Eide mener sekstimersdagen passer godt inn i dette.

– Nasjonalt er det høyt sykefravær i barnehagesektoren. Mange ansatte sliter mye med skjelett- og muskelpåklager senere i livet. Håpet er at sekstimersdagen lønner seg over tid. Også for barna, ved at man forebygger utfordringer senere, sier hun.

Forskere skal følge de ansatte tett gjennom disse to årene. De skal blant annet finne ut om de ansatte får bedre søvn, opplever mindre stress og får mer tid til det sosiale. De skal også se om arbeidstidsreduksjon gir høyere motivasjon på jobb, mer samhold og større ansvarsfølelse.

Frida Løw rydder etter spise-pause i Lillo gård barnehage. I to år framover skal hun jobbe kortere dager.



Vi tror at uthvilte voksne har gode interaksjoner med barna.

Marte Emilie Eide, prosjektleder



SEKSTIMERSDAG I BARNEHAGEN

- I 2021 ble byrådet i Oslo (Ap, MDG, SV) enige med Rødt om å teste ut redusert arbeidstid i kommunen.
- Høsten 2022 falt valget på Lillo gård barnehage i Sagene bydel.
- Pilotprosjektet varer fra 1. august 2023 til 31. juli 2025.
- Arbeidsdagene varer i seks timer, mot syv og en halv time tidligere. De ansatte går ikke ned i lønn.
- Det har blitt ansatt én ekstra person i hver av de fire avdelingene i barnehagen, samt en prosjektleder i bydelen.
- Prosjektet koster rundt ti millioner kroner. Pengene går i hovedsak til økt bemanning og følgeforskning.
- Tasta-barnehagene, avdeling Gullfaks, i Stavanger starter samtidig opp et toårig prøveprosjekt med seks timers arbeidsdag. Forskerne skal følge begge barnehagene.

Det er ennå ikke avgjort hvilket forskningsinstitutt som får oppdraget.

Må ha fire flere ansatte

Barnehagestyrer Ada Tveter Lysvik har troen på prosjektet.

– Vi håper å oppleve mer fysisk og psykisk tilstedeværelse når de ansatte er på jobb, sier hun.

Prosjektet har ført med seg midler til å ansette fi e personer i faste og hele stillinger, én i hver avdeling. Dermed økes grunnbemanningen fra 15 til 19 personer. De ansatte får lunsjpause som før, og plantiden for pedagogiske ledere er fortsatt fi e timer i uka, opplyser hun.

– Vi må vi se hvordan vi skal legge opp vaktplanen slik at vi kan tilpasse oss behovet til barna, sier hun.

De ansatte er involvert i prosessen, blant

annet gjennom en prosjektgruppe. Hun mener pandemien har gjort barnehagen mer endringsvillig, noe de tar med seg inn i dette forsøket.

– Det er kjempepositivt at de ansatte får være med i å påvirke og medvirke. Alt trenger ikke bli gjort på samme måte som før, sier Lysvik.

I oppstarten av det toårige prosjektet har de ansatte mange tanker om hvordan den reduserte arbeidstiden skal utnyttes best mulig, både på jobb og i fritiden.

– Jeg elsker jobben min og har lyst til å gjøre det aller beste jeg kan. Men det er jo fysisk krevende jobb. Jeg sitter ikke mye stille. Så det blir spennende å se om jeg merker noen forskjell, sier pedagogisk leder Frida Løw (30).

Hun og en kollega bruker det første året i prosjektperioden til å ta veiledningskurs, slik at barnehagen kan ta inn praksisstudenter.

– Nå får jeg tid til å ta videreutdanning og forhåpentlig større overskudd til å lese og ta testene, sier hun.

En tredje ansatt planlegger å ta fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget.

I sommer begynte barnehagen med yogakurs for barna. Det har inspirert Løw.

– Jeg går forbi et yoga-studio hver dag på vei til jobb, og nå skal jeg begynne der. Jeg vet jo at det er veldig bra trening. Og jeg kan bidra i barnehagen, sier hun.

De ansatte får en arbeidsdag på seks timer, mot tidligere syv og en halv time.

Venner blir misunnelige når hun forteller om de nye arbeidsforholdene.

– De får hakeslepp. De forstår rett og slett ikke at jeg skal jobbe 80 prosent og få samme lønn som før, sier hun.

Klasse 1C har skrevet 1745 bøker

Med svart parykk, gummistøvler og kikkert tar Mari Lura Elvedahl førsteklasingene med inn i en skog med fugler og bokstaver. Det blir det bøker av.

Tekst: Guro Waksvik Foto: Marie von Krogh

– I dag skal jeg fortelle dere et eventyr om fuglekongen. Men først skal jeg vise dere hvor stor den er, sier Mari Lura Elvedahl.

Denne maidagen står hun foran klasse 1C på Sørbø skole i Sandnes, forkledd som ornitolog. For anledningen presenterer hun seg som Astrid – en nordlending med svart, bustete hår, skogsgrønne klær og ryggsekk. Hun skal lære dem om den bitte lille fuglen som bor i de norske skogene.

Elevene strekker fram hendene og får kjenne på noen pappbiter innpakket i sølvpapir, som er like små og lette som en fuglekonge.

– Den veier bare fem gram. Og nå skal vi gjøre noe magisk. Vi skal kalle på fuglekongen. Se, der kommer den, sier Elvedahl og peker på barnehagelærer Katrine Jess, som spiller dagens hovedrolle.

I brune klær og med et enormt gult nebb flakser hun inn i klasserommet. Hun har fl. yet helt fra Kristiansand, kan hun fortelle.

– Hva spiser du? spør Elvedahl.

– Makk, frø, tusenbein og edderkopper. Til lørdagsgodt spiser jeg maur. Jeg er alltid sulten, og så er jeg redd for falker og hauker. De flyr så fort, svarer fuglekongen.

Så skal førsteklasingene til pers.

– Nå kan dere begynne å skrive deres egne bøker om fuglekongen. Først må dere skrive navnet deres, for nå er dere forfattere, sier Elvedahl.

Tekst, lyd og bilde

Barna tar frem hver sin Chromebook. Ved hjelp av verktøyet WriteReader skal de lage en digital bok om den lille fuglen. Programmet er et skriveprogram med talestøtte. Elevene kan få

høre lyd og bokstav og få teksten lest høyt underveis. De fleste bøkene er på sju til ni sider. De 32 elevene har skrevet til sammen hele 1745 slike bøker i løpet av skoleåret.

– Å skrive det de har på hjertet uten å tenke på forming av bokstaver gjør at alle elevene får det til, også de som har vansker med lesing og skriving. De lager en like fin bok som de andre. De skriver tekster med mening, lærer seg å skrive og lese og blir digitalt kompetente.

Elvedahl er selv barnehagelærer med videreutdanning i spesialpedagogikk, lesing og norsk. Hun har jobbet som spesialpedagog og leselærer med vekt på metoden STL+ i mange år (se faktaboks). Nå jobber hun som leselærer på 1. og 2. trinn på Sørbø skole.

Hun mener fordelene med denne formen for bokstav- og lesetrening er at barna ikke er avhengig av å kunne forme bokstavene, eller kunne alle for den saks skyld, for å lage meningsfulle tekster.

– Elevene bruker bokstavene de kan. Når jeg spør hva de har skrevet, forteller de. Ofte er det lange tekster, selv om mange ikke kan skrive slik vi tenker skriving, sier Elvedahl.

Da kan hun skrive inn det de forteller i skriveverktøyet mens barna lytter i hodetelefonene og nikker bekreftende. På denne måten får de repetisjoner av sammenhengen mellom lyd og bokstav, som gir dem sikker bokstavkunnskap.

– Etter hvert nærmer de seg mer og mer voksenskrift. Når jeg kan si at nå skriver du voksenskrift, blir elevene superstolte, sier Elvedahl.

– Får de mestringsfølelse med en tekst, trekker de den gode følelsen med seg til neste tekst. Ungene skriver faktabøker, dikt, fortellinger, forskerrapporter, etterlysningsplakater, opp-



Mitt mål er at alle skal skrive seg til lesing.

Mari Lura Elvedahl,
lærer og veileder



Å SKRIVE SEG TIL LESING (STL+)

STL (Skrive seg til lesing) er en metode som tar utgangspunkt i at skriving ser ut til å være enklere enn lesing i den første fasen av lese- og skriveopplæringen. STL ble i sin tid introdusert av pedagogen og forskeren Arne Trageton, og denne metoden er videreutviklet av Mona Wiklander til STL+.

STL+ står for å skrive seg til lesing med bruk av talestøtte (Finne, Roås og Kjølholdt, 2014).

Elevene skriver på nettbrett, pc, eller lignende og bruker i tillegg hodetelefoner. Vanligvis jobber elevene to og to med splitter på høretelefonene slik at begge hører det samme. De får lest opp hver lyd, hvert ord og hver setning de skriver av et program med talesyntese.

Elevene får mange repetisjoner av sammenheng mellom lyd og bokstav, som er avgjørende for å få sikker bokstavkunnskap.

Kilde: Bedre skole og BokstavMari

skrifter og mange andre typer tekster.

Men, understreker Elvedahl, elevene på Sørbo har også bøker.

– IKT er bare et hjelpemiddel. Elevene får også fysiske lesebøker. Vi leser ikke bøker på skjerm, og vi jobber også med funksjonell håndskrift.

Da Elvedahl begynte som leselærer på Sørbo skole for tre år siden, holdt de på med tradisjonell bokstavinnlæring. Men kollegene var positive til den nye metoden.

– De ser at det virker. Foreldrene kan også gå inn på elevens digitale bokhylle i Chromebook,

og se at det popper opp nye bøker hele tiden. 1C har allerede skrevet 1650 bøker, og er den klassen som har skrevet fle t bøker på skolen vår, forteller Elvedahl og fortsetter:

– Noen skriver om Minecraft, andre om familien, en venn eller et kjæledyr. Guttene er spesielt glad i faktabøker.

– Rollespill skaper engasjement

For Elvedahl og kollegene hennes er kreativitet og lek nyttige hjelpemidler. Et lite rom i kjelleren er fylt med rekvisitter. Nylig hadde de bamsehospital som prosjekt, og en dag satt

Mari Lura Elvedahl bruker kreative grep når klassen skal lære å skrive seg til lesing. Forkledd som ornitolog forteller hun elevene om fuglekongen.



Mari Lura Elvedahl holder fram en edderkopp. – Nam, og til lørdagsgodt spiser jeg maur, sier barnehagelærer Katrine Jess, som i dag er selveste fuglekongen.



Bukkene Bruse fast i kopimaskinen. Asbjørn- sen og Moe dukker opp rett som det er.

– Dere går ut og inn av roller og bruker mange kreative grep. Hva gjør det med barna?

– Skulle vi bare stått og fortalt om fuglekongen, ville vi ikke fått samme engasjement. I dag trodde barna at jeg var nordlendingen Astrid, så ble de usikre og trodde kanskje det var meg, Mari. De synes det er spennende, sier hun.

Elvedahl hevder hun aldri har vært så glad i dramatisering, men da hun så hva det gjorde med ungenes engasjement, var det ingen vei tilbake.

– Jeg får med meg de andre lærere også. Det er alltid noen på skolen som liker drama. Holder jeg kurs, ser jeg at det smitter. Klarer vi å fle te inn fag med lek, husker barna det bedre. Men vi har det ikke slik hver dag, medgir hun.

For Elvedahl, som har lese- og skrivevansker som spesialfelt, er det viktig å få med seg alle.

– Mitt mål er at alle skal skrive seg til lesing.

Det er ekstremt viktig at barna får utfolde seg. Deres opplevelse av skolearbeid skal være at de mestrer. Vi vil skape en skole de husker med glede, sier hun.

Vant Gullepleprisen

I år ble Elvedahl tildelt Gullepleprisen. Norsk Pedagogisk Dataforening står bak utmerkelsen, som årlig deles ut under Nasjonal konferanse om bruk av IKT i utdanning og læring (NKUL) i Trondheim. I juryens begrunnelse står det blant annet: «Kandidaten bruker en lekende tilnærming til digital skriving, der elevene får brukt kreativitet og fantasi til å bli gode skrive- vere, og dermed også gode lesere.»

– Det var stas og en anerkjennelse av arbeidet vi gjør. Generelt henger skolene fast ved mange tradisjoner. Det er vanskelig å snu den tradisjonelle bokstavinnlæringen. Men her på Sørbo gjør vi noe nytt med stort hell. Det viktigste er at barna forstår og lærer hvordan

man deler ord inn i språklyder, at de utvikler fonemisk bevissthet. Det gjør de gjennom den oppdagende skrivingen.

Elvedahl deler erfaringer, både på egen nettside, Facebook og Instagram. Der har hun mange følgere.

– Jeg legger ut mye. Spesielt konkrete opplegg, slik at andre lærere også kan bruke dem.

I høst skal hun i gang med en bokmesse i Time kommune. 1.- og 2.-klassingene skal skrive bøker om Arne Garborg. Bøkene skal printes ut med strekkode, slik at de kan lånes ut på biblioteket. Hun har ikke helt bestemt seg for kostymet ennå, men tror kanskje det kan bli ei tusse.

Pissemaur til lørdagsgodt

– Kom i samling. Nå skal vi se på noen bøker, sier Elvedahl og klapper i hendene.

Alle vil gjerne vise frem sin fortelling om fuglekongen.



Ada skriver bok om fuglekongen. Mari Lura Elvedahl gir hjelp og råd.



H.E. Dresser



Timen er over, og Mari Lura Elvedahl tar av seg ornitolog-kostymet. – I dag trodde barna at jeg var nordlendingen Astrid, så ble de usikre og trodde kanskje det var meg, Mari. De synes det er spennende, sier hun.

– Jeg har skrevet at fuglekongen bor i toppen av et grantre og at den kan legge ti egg. Men jeg husker ikke hvor mye den veier, sier Ane.

– Fem gram, og så er den ni centimeter lang. Til lørdagsgodt spiser den maur, svarer Viktor.

– Pissemaur, legger Live til.

– Så elsker den edderkopper, sier Julian.

– Meg og Sanna skrev helt likt, sier Levi.

– Så bra, vi liker at dere samarbeider, sier Elvedahl.

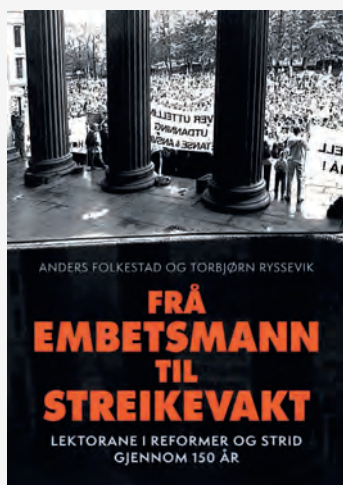
Så er tiden ute for «Astrid». Parykk, gummistøvler, og de altfor store skogsgrønne klærne skal av. Timen, eller tverrfaglig kick off, som Elvedahl kaller det når elevene skriver hver sin bok, er over for i dag.

– Vi voksne trives med denne måten å jobbe på. Det smitter over på elevene. Jobber vi tverrfaglig, får vi god variasjon. I dag kom en elev springende til meg. Når får vi skrive en tullebok, spurte han. Det blir nok det neste vi gjør. Vi vil ha medbestemmelse, sier Elvedahl.



Vi voksne trives med denne måten å jobbe på.
Det smitter over på elevene.

Mari Lura Elvedahl, lærer og veileder



Frå embetsmann til streikevakt
Lektorane i reformarbeid og strid
gjennom 150 år

Av Anders Folkestad og
Torbjørn Ryssevik
Kolofon
272 sider



En klimabok du orker å lese

Av Hauk Are Fjeld, Julie Malene Fusdahl
og Julie Marie Følstad

Z-forlag
174 sider

Lektorenes mangslungne historie

En nyansert gjennomgang fra to kunnskapsrike og sentrale aktører.

Anmelder: Jan Oscar Bodøgaard, historiker

Bokas forfattere Anders Folkestad og Torbjørn Ryssevik er begge lektorer, med henholdsvis engelsk og historie som hovedfag. I 1990 ble Folkestad leder av Norsk Undervisningsforbund (NUFO) og i 2001 av hovedorganisasjonen Unio. Ryssevik var tillitsvalgt på fylkes- og sentralt nivå i NUFO/Lærerforbundet, før han ble ansatt i sekretariatet i Utdanningsforbundet.

Om de to har de beste forutsetninger til å formidle lektorenes mangslungne historie, kan diskuteres. Faren er stor for at de vil levere et forsvarsskrift for den skolepolitiske linja de har vært med på å utforme. Men så har ikke skjedd, for «Frå embetsmann til streikevakt» er både grundig og nyansert, med rimelig distanse til hendelser der forfatterne selv var sentrale aktører.

Boka viser hvordan utdanningspolitiske reformer ikke bare har endret den norske skolen siden midten av 1800-tallet, men også hvordan lektore-

ne har fått merke økt press på kompetanse, lønn og arbeidstid. Mens lektorene og adjunktene med sin universitetsutdannelse var dominerende i gymnas og realskole, ble den niårige skolen arenaen til allmennlæreren, som i dag er på vei ut til fordel for «masterlæreren», med lønns plassering som lektor. «I historisk perspektiv er dette ein revolusjon», oppsummerer Folkestad og Ryssevik.

I 1869 kom loven om «Offentlige Skoler for den Høiere Almendannelse», med seksårig midtelskole og treårig høyere almenskole. Norges Lærerforening ble stiftet av almenlærerne i folkeskolen, mens lektorene i den høyere skolen gikk sammen i Filologenes og Realistenes Landsforening (FRL). Folkestad og Ryssevik analyserer poengtert og ryddig hvordan endringer har skapt utfordringer for lærergruppene, ikke minst når de viser hvordan FRL (fra 1939 Norsk Lektorlag og fra 1983 Norsk Undervisningsforbund) ble et redskap i lektorenes bestrebelser på sikre egen

En klimabok du virkelig må lese

Forfatterne har klart å gjøre knallharde fakta lesbare og lett forståelige.

Anmelder: Jan Erling Wasmuth, biolog

4,5 milliarder år har jorden eksistert. Nå er vi i ferd med å endre livsgrunnlaget vårt raskere enn noen gang tidligere.

Boken er delt i tre: et kræsjkurs om klima, hvordan vi kan løse klimakrisen og hva venter vi på. Perspektivene er dystre om vi ikke handler. Bestandene av alle ville dyr har sunket med 70 prosent på rundt 50 år. Ifølge forfatterne utrykkes i dag arter mellom hundre og tusen ganger raskere enn det som er naturlig. Dette skyldes måten vi bruker ressursene og arealene på.

Vi tror vi er så flinke i Norge. Men den oljen og gassen vi produserer, gjør oss til en klimaversting. Bare Qatar, Brunei og Kuwait slipper ut mer CO₂-ekvivalenter per innbygger enn Norge. Visste du forresten at utslipp fra matproduksjon, skogbruk og arealbruk utgjør hele 18,4 prosent av totalutslippene?

8 prosent av alle klimagassutslipp kommer fra kles- og skoiindustrien. Det er mer enn all luftfart og skipsfart til sammen. Klær blir billigere, og de siste 20 årene har klesindustrien doblet sin produksjon. Hele 60 prosent av alle klær som blir kjøpt, blir kastet innen ett år.

«En klimabok du orker å lese» gir en nøktern og lett forståelig begrunnelse for hvorfor vi må endre vår atferd. Energi er den store utfordringen. Olje, gass og kull er energikilder som vi snart må erstatte med fornybar energi. Og tviler du på om alt dette er riktig, kan du sjekke referansene på <https://enklimabok.no>

Det finnes løsninger på de små og store utfordringene. De oppsummeres punktvis etter hvert emne. Overproduksjon er en av de store utfordringene. Å hindre impuls kjøp, være mer bevisste når vi handler mat og gjøre reparasjoner momsfrie er enkle tiltak i hverdagen som gir god effekt.

posisjon i skolen og særtrekk som lærergruppe.

Med økt timetall i skolen ble det behov for flere lærere, og Folkestad og Ryssevik forklarer: «I standen for å heve lønna for å skaffe kvalifiserte folk, har styresmaktene redusert kompetansekrava for på den måten å ha flere å velje mellom». Slik ble krav rundt lønnsforhold og arbeidstid viktige, noe som ligger i bokas tittel. Dette ser forfatterne i sammenheng med både utdanningsmessige reformer og utspill fra myndighetene for å få kontroll over lærerens arbeidstid. Spesielt dragkampen rundt leseplikta blir grundig belyst.

Til slutt rettes et historisk blikk på lærerstreiken i 2022. Her vises det til at politikernes vilje til å satse på skolen har vært svakere enn deres programerklæringer. Resultatet er at det er lærergruppene som oftest har vært i streik i etterkrigstida. Det er denne mangfoldige utviklinga Folkestad og Ryssevik løfter frem ryddig, strukturert og ikke minst med stor kunnskap og forståelse, noe som gjør «Frå embetsmann til streikevakt» interessant å lese også for andre enn lektorer og andre lærere.

Den viktigste forklaringen på at vi ikke tar klimaendringene på alvor, er at endringene ikke er umiddelbart synlige. «Usynlig og langt unna. Endringene av naturen og klimaet går ikke bare sakte, men oppleves også langt unna.» «Konsekvensene av klimautslipp er ikke like nære og umiddelbart synlige. Oppdrettslaksen du kjøper i butikken, fører til utslipp i Brasil og forsterker hetebølgen i Pakistan. Bilen som slipper ut store mengder med CO₂, smelter is i Antarktis. Det samme gjør klærne du kanskje bestilte på nett for noen uker siden. Men i hverdagen føles bare laks som laks, bil som bil og klær som klær»

Dette er en bok for dem som vil vite mer og dem som trenger flere argumenter for å gjøre tanker om til handling mot klimautfordringene. Men aller mest er dette ei bok for klimaskeptikere.

At skyer ikke er vanndamp, men kondensert damp og litt annet pirk endrer ikke helhetsinntrykket. Jeg har lest med fagmannens blikk, og mitt råd er: Les boka, gi den videre til en klimaskeptiker og se hva som skjer.



Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av
Utdanningsforbundet får du
et av Norges beste billån,
med rente fra 5,65 %

Søk lån til bil, MC og caravan
på nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. rente 7,29 % kr 150.000 o/5 år.
Etableringsgebyr kr 2.000,- Tot. Kr 178.434,-

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom). Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

YRKESLIV

En ny vår for leken



«Skolesystemet har skapt en forestilling om at barn lærer og utvikler seg best gjennom aktiviteter som er styrt og bedømt av voksne, og at barnas egenstyrte aktiviteter er bortkasta tid».

Dette er et av mange skarpe og betydningsfulle sitater fra boka «Lek og læring i et nevroperspektiv: hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns lærelyst» av Per Brodal og Charlotte Lunde.

Jeg leste boka for flere måneder siden, men sitatet har brent seg fast. Trolig fordi det utfordrer det jeg har lært og derfor ubevisst tror på som lærer: en overdreven tro på voksenstyring, altså lærerstyring. Jeg studerte vel ikke i seks år

på universitetet for å overlate undervisningstida mi til elevene?

Det å overlate regien til elevene, altså barna, strider mot noen av de grunnleggende prinsippene lærergjernen bygger på. I hvert fall gjelder det for mange lærere i skolen; barnehagelærere ville nok tenkt annerledes.

I boka understreker nevrobiolog Per Brodal og barne- og ungdomspsykiater Charlotte Lunde

**Meningene
dine er viktige
for oss!**

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no



Foto: Geir Olsen

Den frie leken er
trua, skriver Elise
F. Djupedal.



Vi må anerkjenne at barns egenstyrte aktivitet er verdifull og gir det beste grunnlaget for barns utvikling.

enkelt sagt å bruke lek som metodikk for å nå læringsmål, brer om seg. Altså en mer voksenstyrt aktivitet der lærere har satt rammer, innhold og mål for leken. Nevnte Per Brodal har utropt denne nyvinninga til «en ulv i fåreklær» og mener den har lite eller ingenting med den frie leken å gjøre.

Politikernes lek med barnas tid

Jeg hører ofte lærere i skolen si at det ikke er tid til fri lek. Altså lek der barna setter rammer og innhold for aktivitetene selv; der elevene har frihet til å selv gå inn og ut av leken.

Det er interessant i lys av endringene på småtrinnet. Min forskning har vist at småtrinnet har est ut. Seksårsreformen i 1997 medførte en økning på 600 timer. Fra 2002 til 2008 ble det i tillegg lagt til nye 500 timer på småtrinnet.

En tiåring i dag har hatt to år mer undervisning, målt i timer, enn foreldrene hadde da de var på samme alder.

Det har foreløpig ikke vært politisk interesse for å undersøke timetallsøkningen. Vi vet derfor lite om hva timene brukes til. Evalueringa av Reform 97 går likevel langt i å antyde at timetallsøkninga ikke har kommet leken til gode.

Lekens betingelser

Signaler det siste året har likevel gjort meg håpefull. Det virker som leken begynner å få større anerkjennelse og bedre betingelser i skolen. Mange skoleledere og lærere har kontaktet meg for å si at de er takknemlige for at jeg har gjort dem oppmerksom på at de har god tid. «Vi har jo god tid til å synge og leke!», som en barneskolelærer i Trondheim sa til meg.

I den sammenhengen kan den økte tidsressursen på småtrinnet være en gave, siden den gir en

mulighet til å tenke helhetlig. Mer tid på småtrinnet gjør at det er stort rom for fri lek, pauser, mat og påkledning ved siden av bokstaver og tall og alt imellom.

En romslig timeplan gir mulighet til å planlegge dagen slik at balansen mellom voksenstyrte aktiviteter og den frie leken ivaretas. Det forutsetter at vi anerkjenner at barns egenstyrte aktivitet er verdifull og gir det beste grunnlaget for barns utvikling.

Elise Farstad Djupedal

Ph.d.-stipendiat i pedagogikk
Institutt for lærerutdanning, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

REFERANSER:

Bjørnstad, E.T., C.P. og S. Hølland (2022): «Hit eit steg og dit eit steg» – sakte, men sikkert framover? En systematisk kartlegging av premisser for og trekk ved førsteklasse. Oslo: Oslo Met – storbyuniversitetet.

Djupedal, E. F. (2023): På skuldrene til de minste: timefordelinga som verktøy for å skape framtida. Nytt norsk tidsskrift, 39 (1).

Lunde, C. & P. Brodal (2022): Lek og læring i et nevroperspektiv: hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns lærelyst. Oslo: Universitetsforlaget.

lekens betydning. Samtidig viser de at den frie leken er trua. De drøfter hvordan gode intensjoner, ofte institusjonalisert i skolesystemet, kan ødelegge barns lærelyst. Boka er altså mat for tanken for alle oss som jobber i det norske skole- og utdanningssystemet.

Lekens dårlige kår i skolen

Evalueringa av seksårsreformen viser at leken har dårlige kår i skolen. Lek var den vanligste arbeidsformen på førstetrinn i 2001. I dag er lærerstyrte aktiviteter, som høytlesing og gjennomgang av lærestoff, blitt vanligere. Bokstavinnlæring har fått en mer framtrekkelig rolle.

Annen forskning viser at «lekbasert læring»,

YRKESLIV

Tilbake til klasserommet

Som lærer kan du virkelig utgjøre en forskjell for andre.

Noen ganger tar man noen uventede valg. Valg andre muligens blir litt overrasket over. For tre år siden gikk jeg inn i en avdelingslederstilling på en ungdomsskole. Dette var en type stilling jeg i flere år hadde jobbet meg opp erfaring for å få, og som jeg virkelig ønsket meg. Jeg var derfor oppriktig stolt av meg selv da jeg fikk tilbud om stillingen. En pandemi og tre år senere er jeg fortsatt stolt over jobben min og det jeg har bidratt med å få til.

Likevel har jeg den siste tiden følt på et savn. Et savn etter å påvirke elevene og deres hverdag mer direkte. Å få være med dem i opp- og nedturer. Å tilby dem en klem når kjæresten har slått opp eller bestemor har blitt syk. Å juble sammen med dem over at de scoret målet som ga dem seier i fotballkampen. Å få se dem vokse og utvikle seg fra barn til unge voksne som bryr seg om andre, og som samtidig er stolte av hvem de er i ferd med å bli.

Jeg har derfor bestemt å vende tilbake til klasserommet. I høst begynner jeg som lærer igjen. Læreryrket har forbedringspotensial på mange områder. Vi savner et mer robust støtteapparat rundt elever som faller utenfor, vi skulle gjerne blitt mer respektert og anerkjent av samfunnet rundt oss, og vi burde hatt enda bedre lønnsbetingelser. Det er mye som ikke er på plass, og som det er verdt å kjempe for.

Likevel vil jeg framskrive yrket og hvorfor jeg velger å gå tilbake til klasserommet. Det trengs, noe både søkertallene til lærerutdanningene og frafallet blant utdannede lærere tydelig viser.

Læreryrket er et fantastisk yrke der du virkelig får brukt deg selv som menneske.

Du kan bidra til å skape samfunnsborgere som ser verdien av hardt arbeid, som er robuste og tåler en trøkk, og som ser utover seg selv og sine egne behov. Du kan lære dem verdier de trenger videre på veien – uavhengig av hvilken vei de går. Hvorvidt de får med seg alle årsakene til 2. verdenskrig eller kan forklare hva en metafor er, er underordnet. Det er menneskene du er med på å forme, som er det viktigste. Let etter det gode i hver enkelt, og gjør det du kan for å forsterke det. Lær elevene viktigheten av toleranse, respekt,



Læreryrket er et fantastisk yrke der du virkelig får brukt deg selv som menneske, skriver Anders Bolstad Bergan.

empati og omsorg. Som lærer befinner du deg i en sjelden posisjon der du virkelig kan gjøre en forskjell for andre. Bruk rollen din med omhu og kløkt, og kjenn på takknemligheten den gir deg. Det vil ikke kompensere for alt som ikke er på plass i norsk skole, men det vil gi deg en motivasjon for å kjempe videre.

Det er med den takknemligheten og motivasjonen jeg gleder meg til å gå tilbake til klasserommet. Jeg ser frem til å møte nye ungdommer jeg vet jeg kommer til å bli glad i, og som jeg aldri, uansett omstendigheter, kommer til å gi opp. Læreryrket er på ingen måte et perfekt yrke. Få yrker er det, men samtidig er få yrker like givende. Jeg gleder meg til skolestart!

Anders Bolstad Bergan

NYNORSK

Ikkje godt nok!

Det burde vere sjølv-sagt at alt materiell alltid kjem på begge målformene.

Utdanningsforbundet sitt verdigrunnlag seier at vi skal arbeide for ei god, likeverdig og inkluderande utdanning for alle. Difor overraskar det meg stort at ikkje alle dokument, materiell, filmar og kampanjar også ligg føre på nynorsk. Heilt sidan 1885 har nynorsk og bokmål vore jamstilte målformer i Noreg. No har vi kome til 2023! Dette er ikkje godt nok!

I Vestland fylke har vi 43 kommu-

Bedre bemanningsnorm og minst 50 prosent barnehagelærere i barnehagene nå!

Det var med glede og optimisme vi leste regjeringens Hurdalsplattform og målene for barnehage-sektoren. Det tar tid før regjeringen innfrir, og i mellomtiden «rakner» det ute i barnehagene.

Nav rapporterer om et sykefravær som er nesten dobbelt så høyt i barnehagene som i resten av arbeidslivet. Rekrutteringen til barnehageyrket er utfordrende. Ved UiT Norges arktiske universitet gikk søkertallet ned med hele 34 prosent i 2022. Vi ser en flukt fra yrket samtidig som avgangsalderen fra barnehagelæreryrket er på rundt 60 år. Nå haster det med tiltak!

Undersøkelser viser at bemanningsnormen bare er oppfylt i to-tre timer av barnehagens åpningstid. Dette er ikke forsvarlig. De ansattes arbeidstid er langt kortere enn

åpningstiden. Mange oppgaver skal løses i tiden barnehagen er åpen. Det skal avvikles pauser, ulike møter og pedagogene skal ha plantid samt at det skal forberedes inntil tre måltider om dagen. En langt bedre bemannings- og pedagognorm må innføres. Flere forsøksordninger og pilotprosjekter viser at kvaliteten øker og sykefraværet synker i barnehagene når bemanningen økes.

Rammeplanen er en forskrift til barnehageloven. Planen har høye mål for hva barnehagen skal oppnå. Dette krever både mer kompetanse og flere ansatte. En barnehagelærer

er en profesjonell fagperson som bidrar til dannelse, læring og utvikling, og som ser og hører barnet og bidrar til en god hverdag.

Å bygge små mennesker er rime-

ligere enn å reparere store mennesker. En styrket lovfestet bemanningsnorm med en større andel kvalifiserte barnehagelærere må på plass nå!

Fylkesårsmøtet i Utdanningsforbundet Troms, 2.-4. mai 2023

Fylkesårsmøtet i Utdanningsforbundet Finnmark /

Finnmárkku Oahppolihttu, 8.-10. mai 2023

nar. 41 av dei har nynorsk som tenespråk. 25 prosent av Noregs kommunar har nynorsk som skriftspråk. Det burde vere sjølvsagt at Utdanningsforbundet nyttar nynorsk på lik linje som bokmål.

Fleire gonger har Utdanningsforbundet kome med filmar og kampanjemateriell som lokallaga skal nytte ut mot medlemmane sine, på sosiale media og til media generelt. Like mange gonger har vi venta på at dei same filmane og kampanjemateriellet skulle kome på nynorsk, mange gonger venta vi forgjeves. Fleire slagord kom berre på bokmål. Det er ikkje greitt at vi må bruke mykje

unødig tid på å omsette desse til nynorsk sjølv.

Nynorsken er demokratisk, av di han byggjer på talemålet frå alle delane av landet.

Utdanningsforbundet er ein inkluderande og demokratisk organisasjon, og difor meiner Utdanningsforbundet Øygarden at det burde vere sjølvsagt at alt materiell alltid kjem på begge målformene.

Jane Føllesdal

hovudtillitsvald i Utdanningsforbundet Øygarden

Se ledige stillinger:



Ledige stillinger innen barnehage, skole, høyere utdanning og annen undervisning. **På ett sted.**

Tidligere lærerjobb.no er nå en del av Utdanningsnytt

UTDANNINGSNYTT
STILLINGER

Annonsekontakt:

Astrid Olsen i HS Media

E-post: utdanning@hsmedia.no

Telefon: 478 29 023

LÆRERE I SKJØNNLITTERATUREN

Læreren sett med dikterblikk

Tenk om lærerstudentene også kunne få møte lærerne i skjønnlitteraturen, både de gode og de dårlige! Det ville utfylle bildet av hva lærergjerningen handler om – også i dag.



**Kronikk av
Inge Eidsvåg**

forfatter og tidligere rektor ved Nansenskolen, Norsk Humanistisk Akademi

Illustrasjon
Tone Lileng

En lærer trenger både faglige kunnskaper og gode forbilder. Tenk om lærerstudentene også kunne få møte lærerne i skjønnlitteraturen, både de gode og de dårlige! Det ville utfylle bildet av hva lærergjerningen handler om – også i dag.

Læreren som tyrann

Å slippe dikteren løs på lærerne er en ulik kamp. Spesielt der dikteren har noe å hevne. En middelmådig pedagog kan da forvandles til torturist med blod i blikket. Det hjelper ikke at dikterens klassekamerater kommer ilende til og forsikrer at han ikke var så ille. Dikteren står i suveren posisjon og erklærer: Han var så ille! Han var så ille mot meg!

«Solen skinnede den dag, jeg forlot skolen. Bag mig lå et i enhver henseende arktisk klima», skriver dikteren Tove Ditlevsen under overskriften «Mine største plageånder». Geografilæreren beskriver hun som en sadist, som med skarp linjal og synlig fryd slo elevenes hender til blods.

En dag ser eleven Tove at denne læreren etter skoletid blir møtt av en liten gutt på seks-sju år, sannsynligvis hans sønn. Hun observerer dette med undring:

«Han (læreren) bøjede sig ned over ham og klappede venligt hans hår, hvorefter han gik nedad gaden med barnets hånd i sin. Synet fylgte mig med undren og uro, og jeg følte en heftig trang til at løbe efter ham og spørge ham, om han var et godt eller et ondt menneske. Jeg fattede ikke, at der fandtes nogen mellemting.»

Listen over læreren som tyrann i skjønnlitteraturen er lang som et vondt år. Adjunkt Borring i Kiellands «Gift» (1883) spisser fjærpenner og spør etter flere byer i Belgia. Lektor Blomme dør av et forgiftet maltdrops i Hans Scherfigs roman «Det forsømte forår» (1940), en av de mest pinefulle skildringene av den tyranniske lærer som finnes. Lærer Williksen og lærer Holter i Roy Jacobsens «Seierherrene» (1991) står heller ikke særlig tilbake når det gjelder maktbruk og infamitet. Og slik kunne vi fortsette.

Et barn husker godt

Hvorfor finnes det så mange skildringer av den dårlige lærer i skjønnlitteraturen? I barndommen er man hudløs

og sårbar. Man husker når man får rifter i sjelen, kanskje for resten av livet. Dette bruker kunstnerne som råstoff for sin kunst.

Dessuten er det nok mye vanskeligere å skildre den gode enn den dårlige lærer, liksom det er vanskeligere å skrive om det gode enn om det onde menneske. «Noe vanskeligere enn dette finnes ikke i hele verden, især i vår tid. Alle forfattere, ikke bare våre, men også alle europeiske, som har forsøkt seg på en skildring av det absolutt gode menneske, har alltid meldt pass,» skrev Fjodor Dostojevskij i et brev til niesen Sonja Ivanova, like før han gikk i gang med å skildre fyrst Mysjkin, det gode menneske i romanen Idioten (1868).

Hamsun som lærer

I 1877 ble den 18 år gamle Knud Pedersen (senere Knut Hamsun) – selv med 252 skoledager spredt over seks år – ansatt som vikarlærer i tre skolekretser i Bø i Vesterålen. Regning var ikke hans sterke side, så der ble undervisningen så som så. Men timene i geografi og historie var det sus over. En dag skildret han Tore Hunds drap på en småkonge i Vesterålen så bloddryppende og levende at de minste elevene satte i å gråte. Da sa læreren: «Tørk vekk tårene, barn, det er jo mange hundre år siden drapet skjedde. Dessuten kan det tenkes at Snorre har overdrevet. Han var jo en herre med fantasi.»

En annen gang fortalte han at afrikanerne var de beste mennesker i hele verden. Han skildret dem visstnok så levende at barna så det han sa. Da han var ferdig, ble det stille i klasserommet. En av elevene rakte opp handa og spurte hvordan Hamsun visste dette? Den unge vikarlæreren ble fjern i blikket, stirret fram for seg og svarte med grøtet stemme: «Jeg vet det, for jeg er der hver eneste natt.»

Tenk å ha en lærer som besøker Afrika hver eneste natt!

Hamsun var levende interessert i planter, og om våren tok han med hele klassen ut i skog og mark. Særlig var han begeistret for løvetannen. Han fortalte at det var Henrik Wergeland som hadde fått ham til å like den. En av elevene sa senere at Hamsun var en trollmann når det gjaldt å få dem interessert i planter og dyr. Og han snakket så vakkert, som om han hadde sølvtunge.



«– vi blev dumme av skolekundskap»

Kanskje var det fordi han selv fikk så lite skolegang at Knut Hamsun resten av livet hadde en nesten hatefull holdning til skole og utdanning. Skolekunnskap var overfladiskheter og unatur, mente han. Det var livet selv en skulle lære av, og livet var det praktiske arbeid på land og sjø. Hamsuns helt var Isak Sellanrå, jorddyrkeren og analfabeten. Om ham skrev han:

«Faren var full av visdom. Han lærte barnene om stener og om flint, at den hvite stenen var hårdere end som den grå; men da han fant flint måtte han også finde en kote, som han kokte i lut og gjorde knusk av. Så slo han ild til dem. Han lærte om månen, at når de kunde gripe ind i den med venstre hånd så var den voksende, og når de kunde gripe ind i den med høire hånd så var den fældende – husk på det, gutter!»

Hamsuns beskrivelse av lærere er som oftest ironisk og nedlatende. Lærer Staur i «Den siste glede» (1912) samler, registrerer og klassifiserer planter ut fra ferdiglagde skjema. Han kan deres latinske navn, men evner ikke å glede seg over dem. «Planten skjæres av, skjæres

tvert av det ene året og vokser op igjen det andre, gjorde dette under ham religiøs og stille? End stenene og lyn-gen og trætægerne og gresset og skogen og vinden og alverdens store himmel, var det hans ven?»

Dr. philos og rektor Oliver i Siste kapittel (1923) er en narraktig spesialist som kan «sjeldenheter». «Denne gjennomstuderte mand lo aldrig, han var så innsat med noget som somme vilde kalde unatur at han var blind for den verden som muntre sindet og glæder øiet.»

Verst går det ut over lærerinnene. De er magre, anemiske, hysteriske og svært ugifte. Dessuten er de ute av stand til å elske. Ingeborg Torsen i Den siste glede er 28 år, vakker, men «gold og uåpnet». Hun «hadde lært grammatiker, men intet indhold, hendes natur var underernæret. En ret pike, hun skulde giftet sig, hun skulde blit en mands kone, hun skulde blit mor, hun skulde blit sin egen velsignelse».

Men Hamsun redder henne. Han lar henne møte Nikolai, snekker og bonde. De gifter seg, og Ingeborg blir bondekone og mor: «Å Gud, den unge mor var så lykkelig og hun var så vakker. Set på maken, øinene hendes fulde

HAR DU LYST?

Prøv "Har du lyst?", et holdningsskapende og dialogbasert undervisningsopplegg om **sex og samtykke** for videregående elever.

SCAN KODEN FOR Å
KOMME I GANG:



FOTO: Getty Images



FOTO: Getty Images

GRATIS: "Har du lyst" er et gratis digitalt undervisningstilbud fra Amnesty International, støttet av Grieg Foundation.



Hamsuns beskrivelse av lærere er som oftest ironisk og nedlatende.

av mystisk godhet som hun ikke hadde hat før.» Hvor forskjellig er ikke den frodige og lykkelige mor på den avsidesliggende gården fra den bleksottige lærerinnen med examen artium!

Dette skrev Knut Hamsun det året lærerinnene utgjorde 40 prosent av alle lærere i Norge!

En tale til slitne lærere

Da Jan Kjærstad holdt sin takketale ved mottakelsen av Nordisk Råds litteraturpris i 2001, var talen rettet «til lesere og slitne lærere». Kjærstad brukte store deler av talen til å takke tante Dagrunn i barnehagen, frøken Kari Hovden på folkeskolen, lektor Wollebæk på realskolen og professor Bjørndalen på Universitetet, for at de «av en talentløs guttunge, skapte en forfatter som, med den boken han nå prises for, har forsøkt å gjøre det umulige».

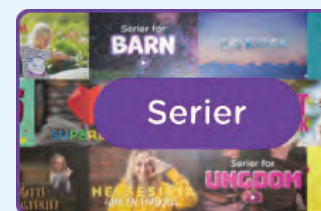
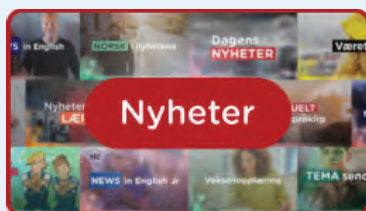
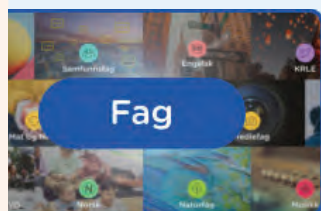
Disse lærerne hadde én ting felles: De var alle gode fortellere. I talen argumenterte Kjærstad for at han selv «og mange andre bortskjemte og utakknemlige individer, ofte fortrenger hva lærere, også middels gode lærere, kan bety. Gjennom fortellingen drar de oss opp». Takken de får er som oftest knising, bråk, stønn og sukk. Kjærstad fortsetter: «La meg få takke alle

dem som viser oss at vi kanskje, tross alt, er mer i slekt med englene enn med dyrene. Som får oss til å tro at vi kan overskride våre egne grenser.»

Tenk om skildringen av lærerne i skjønnlitteraturen kunne få en plass på lærerstudentenes pensumliste! Da kunne også de vakre lærerportrettene trekkes fram. Som Bård skolemester i Bjørnsons «En glad gutt» (1860); den blinde rektoren i fortellingen «Fusker du?» av Nordahl Rolfsen i hans Lesebok for folkeskolen (1928); Trine Torgersen i Magnhild Haalkes roman av samme navn (1940); Johannes Vik i romanen «Løgneren» (1950) av Martin A. Hansen; lærerinna i novellen «Veske Trask» i samlingen «Vindane» (1952) av Tarjei Vesaas; overlærer Jochumsen i romanen «Jonas» (1955) av Jens Bjørneboe – for å nevne noen. Felles for alle disse gode lærerne er kunnskaper, klokskap og kjærlighet til barna. Den legeringen går aldri ut på dato.

ELEVKANALEN
VI BRINGER VERDEN INN I KLASSEROMMET

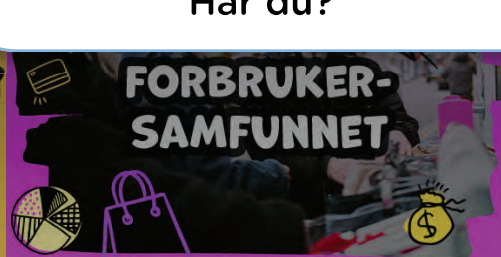
elevkanalen.no



Planlegg skoleåret med Elevkanalen



70% av skolene har tilgang.
Har du?





Visste du at annonser hos oss
sees av 274 000 lesere?

Bestill annonser for 2023 nå

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

- 1 14. desember / 13. januar 2023
- 2 25. januar / 10. februar 2023
- 3 22. februar / 10. mars 2023
- 4 22. mars / 14. april 2023
- 5 26. april / 12. mai 2023
- 6 24. mai / 9. juni 2023
- 7 28. juni / 18. august 2023
- 8 23. august / 8. september 2023**
- 9 20. september / 6. oktober 2023
- 10 18. oktober / 3. november 2023
- 11 15. november / 1. desember 2023

Annonsekontakt:

Mona Jørgensrud i HS Media.
E-post: utdanning@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser



LÆRERUTDANNING

Vil ikke nok unge bli lærere

Jeg tror lærerutdanningen fokuserer på feil målgruppe.

Det var først da jeg fikk barn selv at jeg skjønnte at jeg ville bli lærer, og i kullet mitt på lærerutdanningen var småbarnsforeldre i klart flertall!

En sommermorgen for fem år siden satt jeg på stranda og betraktet noen jenter i fem-seksårsalderen som lekte. Jeg fikk inntrykk av at de skulle begynne i første klasse etter ferien, og at de var fulle av optimisme og tillit til livet. Energien deres strømmet mot meg. Jeg kjente at hjertet mitt åpnet seg, og det gjorde både godt og vondt. Godt fordi jeg ble fylt av kjærlighet til jentene, men vondt fordi jeg visste at skolestarten kunne bli et sjansespill. Ville de klare å bevare lekenheten, optimismen og uskyldigheten? Ville de oppleve mestring og å passe i skolen? Hva ville de se når de speilet seg i blikket til læreren sin?

Da jeg observerte jentene, ble en tanke krystallklar: «Det er jo dere jeg vil jobbe med!».

Jeg søkte en samlingsbasert versjon av studiet, som tillot meg å kombinere studier med familieliv og jobb på geniale måter. Fire uker

senere var jeg på min første studie-samling. Jeg har ikke angret én dag.

Jeg har levert masteroppgave om kjærlighet og emosjonelt arbeid i grunnskolen, og i høst tar jeg imot min egen første klasse som kontaktlærer. Det er med enorm ærbødighet jeg går inn i rollen. Jeg vet at jeg kan prege barnas selvbeholdning og forhold til skolen for resten av barndommen og kanskje livet. Det er et stort ansvar.

Jeg tror vi med egne barn i skolen kjenner oss ekstra ærbødige i møte med sårbarheten mange foreldre og barn føler når barna starter i første klasse. Mange foreldre er minst like spente eller nervøse som barna.

Men tilbake til lærerstudiet: Jeg anslår at 80 prosent av kullet mitt besto av mødre med egne barn i barnehage- og barneskolealder, pluss tre fedre i samme kategori. Vi hadde en interesse og en glede av studiet som ga oss spennende og givende samtaler, og mange forelesere poengterte at å undervise de samlingsbaserte var noe eget. Vi var eldre, hadde egne barn og mer



Det var først da jeg fikk barn selv at jeg skjønnte at jeg ville bli lærer.

ere, se til oss

livserfaring og det ga helt andre faglige samtaler.

Jeg mener ikke at vi er bedre: De yngre studentene stiller med andre fordeler, og vi utfyller hverandre. Men vil ikke nok unge bli lærere, se til oss. Vi brenner for skole og barn- dom og har erfaring som foreldre og mennesker som gjør oss spesielt motiverte til å bidra.

De siste fem årene har jeg altså dratt på samling en gang per måned med andre foreldre i småbarnsfasen i gang med utdanning nummer to. En ekstra fordel i å ta lærerutdanning

som voksen er at vi har ansiennitet og ofte noe utdanning fra før. Dermed er vår begynnerlønn ganske ok, pluss at vi er ettertraktede jobbsøkere grunnet livserfaringen vår. Jeg anbefaler alle med interesse for oppvekst og skole til å jobbe redusert, ta noe studielån, og hoppe på et samlingsbasert lærerstudium i voksen alder.

Caroline Omberg

barneskolemamma og nyutdannet lektor for 1.-7. trinn



Ill.: Tone Lieng

Et samlingsbasert lærerstudium i voksen alder er noe jeg anbefaler alle med interesse for oppvekst og skole, skriver Caroline Omberg.

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Slik kan lærerne tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg.

Vi snakker om «Det lille ekstra».



Kopinor

Les mer på kopinor.no/skole

Forslag om nye regler for bruk av fysisk makt

Regjeringen foreslår å lovfeste at ansatte i skolen kan gripe inn fysisk mot elever for å avverge skade på personer eller vesentlig skade på eiendom.

Mange av Utdanningsforbundets medlemmer opplever stor usikkerhet om når det er lov til å gripe inn fysisk mot elever. Dagens opplæringslov inneholder ingen klare regler om når eller hvordan en ansatt kan benytte fysisk makt. For å trygge de ansatte i hvilket handlingsrom de har, foreslår Kunnskapsdepartementet å lovfeste at ansatte i skolen i visse tilfeller kan gripe inn fysisk mot elever.

Opplæringsloven paragraf 9A-4 pålegger alle som arbeider på skolen en plikt til å gripe inn mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig. I vårt arbeid ser vi at denne bestemmelsen bidrar til mye usikkerhet hos de ansatte. Vår erfaring er at mange ansatte kvier seg for å gripe inn, av frykt for sanksjoner i ettertid. Ofte vil en situasjon oppleves svært ulik for de som er direkte involvert når situasjonen pågår, og de som hører om den og eventuelt skal evaluere i ettertid.

Fordi en lovbestemmelse aldri kan ta høyde for alle tenkelige scenarioer, vil en nærmere vurdering av de ansattes faktiske handlingsrom måtte fastsettes noe skjønnsmessig. Slike skjønnsmessige vurderinger kan være vanskelige. Ansatte kan oppleve at elevens subjektive opplevelse blir bestemmende for hva som objektivt sett har skjedd, herunder om den ansatte har utøvd en krenkelse i strid med opplæringsloven. Dessverre er det en nokså vanlig misforståelse at elevens opplevelse skal behandles som «faktum». Ved vurderingen av hva som har skjedd, og om en ansatt har utøvd en ulovlig krenkelse, skal det imidlertid legges til grunn en objektiv vurdering.

For at regjeringens nye lovforslag skal bidra positivt for de ansatte i skolehverdagen, er det viktig at også deres opple-

velser tas på alvor. Arbeidsgiver må involvere de ansatte og tillitsvalgte aktivt i sitt arbeid med å forebygge og håndtere uønskede situasjoner på skolen.

De nye reglene som foreslås, er blant annet:

- kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolen arbeider løpende og systematisk for å unngå at det oppstår situasjoner som innebærer fysiske inngrep mot elever. For private skoler er det øverste ledelse eller skolens styre som har dette ansvaret
- ansatte i skolen kan gripe inn fysisk mot elever for å avverge skade på personer eller vesentlig skade på eiendom
- de fysiske inngrepene skal være egnet til å hindre eller begrense den aktuelle skaden og være så få, kortvarige og skånsomme som mulig
- skolen skal dokumentere hendelser der det har vært gjennomført fysiske inngrep med informasjon om hvordan situasjonen oppsto, hvordan inngrepet ble utført, og hvordan eleven ser på saken
- at ansatte som har grepet inn fysisk mot en elev skal melde fra om det til rektor/daglig leder, og rektor/daglig leder skal melde fra til foreldrene
- rektor skal melde fra til kommunen eller fylkeskommunen når det har blitt gjennomført fysiske inngrep gjentatte ganger eller dersom inngrepet er særlig alvorlig. Rektor i private skoler skal melde fra til øverste ledelse/styre.

Formålet med det fysiske inngrepet skal være å avverge skade på person eller vesentlig skade på eiendom. Det vil derfor aldri være tillatt å bruke fysisk makt for å straffe elever. Lovforslaget har høringsfrist 30. september 2023.



Vilde Riiser
advokat
Raugland
Advokatene

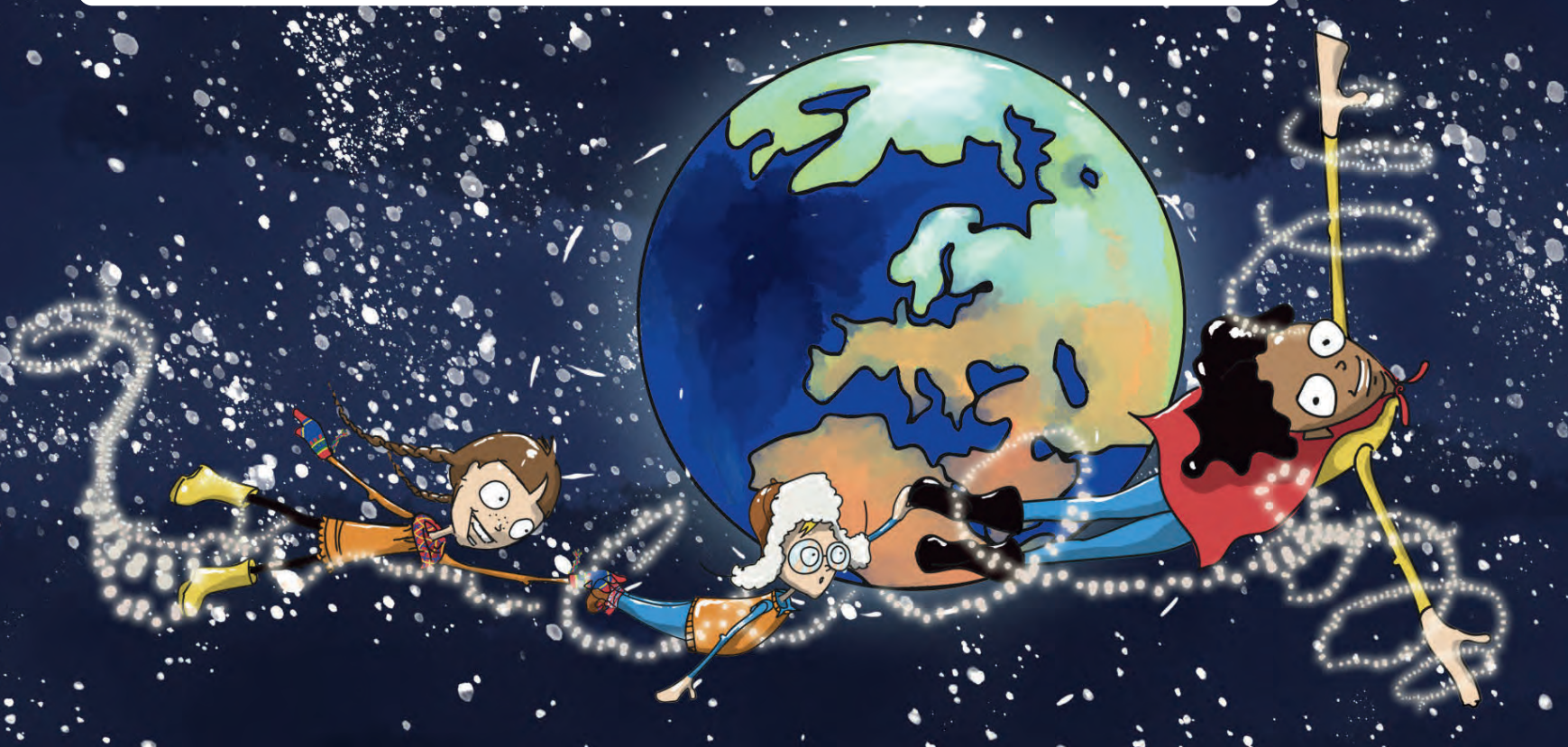


Formålet med det fysiske inngrepet skal være å avverge skade.



Redd Barna

RETTIGHETSSLOTTET



Bli kjent med Redd Barnas digitale undervisningsressurs om barns rettigheter og bærekraftig utvikling!

- Nytt innhold om bærekraftig utvikling i år!
- Spennende læring gjennom tegneserier, filmer, sanger, spill og quiz!

Rettighetsslottet er utviklet for elever på 1. - 4. trinn og for de eldste barna i barnehagen. Alt av materiell er tilgjengelig på bokmål, nynorsk, nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

Besøk Rettighetsslottet her:

<https://www.reddbarna.no/skole/rettighetsslottet/>



LOKALVALG

Stem på ambisjoner og forpliktelser



Steffen Handal
leder i Utdannings-
forbundet

Vi står foran en varslet rekrutteringskrise i barnehage og skole. Ungdommen velger bort læreryrket som framtidig karrierevei. I år falt søkningen til samtlige lærerutdanninger, etter flere år med samme trend. Det står ledige plasser ved lærerutdanninger over hele landet, samtidig som det mangler lærere i både barnehage og skole. I valget denne høsten må vi bidra til at alle landets lokalpolitikere innser alvoret.

Jeg har sagt det før, men sier det gjerne igjen: Vi må ha høyere ambisjoner for barnehagen, skolen og læreryrket. Vi kan ikke møte en rekrutteringskrise med lavere ambisjoner!

Så vil noen tenke: Spar meg for enda flere ambisjoner og luftige målformuleringer, det har vi virkelig hatt nok av! I år etter år har vekslende politiske konstellasjoner fremmet læringsgarantier og resultatgarantier i skolen, og de har forsikret at barnehagen skal bidra til å hindre frafall i videregående skole! Ja, jeg ser dette. Det er ikke denne typen ambisjoner jeg etterlyser.

Vi trenger ambisjoner som det følger en politisk forpliktelse med. Vi må etterlyse vilje til handling hos våre lokalpolitikere i denne valgkampen. Og det finnes en rekke tiltak som vil kunne vise barn og elever, deres familier, lærere og andre ansatte, at politikerne faktisk har helt reelle ambisjoner for utdanning i sitt eget lokalsamfunn.

For det første kan kommunene velge å prioritere lærerlønn. De kan vise vilje til langsiktighet, og stå for en lønnspolitikk som skal rekruttere utdannede lærere. De kan vedta og følge opp programmer for å komplettere utdanningen til dem som mangler full lærerutdanning. Det kan de gjøre i nært samarbeid med lærerutdanningsinstitusjoner.

Lokalpolitikere kan også prioritere å ruste opp barnehager som er så tynt bemannet at barnehagelærere

hindres i å drive pedagogisk arbeid. Kommunepolitikere kan sette seg inn i om lærere i barnehage og skole har arbeidstid som gjør det mulig å være oppdatert og forberedt, og om de har armslag for å justere kursen når det trengs. Politikere kan også insistere på at alle barnehager og skoler skal ha forpliktende veiledningsordninger for nyansatte lærere.

Så vet vi alle at det materielle som omgir oss, forteller mye om ambisjoner. Hvordan byggene vedlikeholdes, hva slags materiale som finnes, forteller om bevisst og langsiktig satsing.

Det er de konkrete politiske tiltakene som skal speile politikernes ambisjoner, ikke floskler om tidlig innsats eller sosial utjevning. Mangelen på forpliktelse har ført oss dit vi er nå. I dagens situasjon trenger vi at flere velger å bli lærere, og at de velger å gå inn gjennom porten til skolen og barnehagen i år etter år. Lærere trenger tydelige politiske signaler som forteller at politikere ser og anerkjenner det, når jobben deres har blitt for tøff. Men denne anerkjennelsen er avhengig av at politikerne får innsikt i livet i barnehage og skole.

Politikerne trenger informasjon og kunnskap som bare lærere kan bidra med. Få lokallaget ditt til å utfordre politikerne i din kommune i hvilke ambisjoner de har for barnehagen og skolen. Bruk stemmeretten din, og også organisasjonen din, til å minne om at alle kommuner må ha som mål at barna skal utdannes av lærerutdannede lærere.

Under de rette vilkårene elsker lærere yrket sitt, og de blir i jobben. De danner sterke faglige fellesskap, og de ser verdien av arbeidet sitt. Barnehagebarn og elever fortjener slike lærere.

Bruk stemmen din i lokalvalget. Stem på ambisjoner og forpliktelser!



Vi kan ikke møte en rekrutteringskrise med lavere ambisjoner!

Dette skjer under Arendalsuka

14.–18. august samles stort og smått av norsk samfunnsliv til debatt og samtale i Arendal. Her er din guide til arrangementer der Utdanningsforbundet deltar.

Lekens plass i skolen

Onsdag 16. august, kl. 15:00–16:15

Arrangør: Utdanningsforbundet sammen med Universitetet i Agder

Vi spør hvorfor lek er viktig for barn? Og kan og bør leken få mer plass i skolen?

Det blir innlegg fra to forskere fra Universitetet i Agder og en rektor, etterfulgt av en politisk debatt med Steffen Handal og politiske representanter fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Debattleder er journalist Aslak Bonde.

Arrangementet strømmes.

Utenforskap – en godt varslet katastrofe?

Tirsdag 15. august, kl. 14:45–15:30

Arrangør: Universitetet i Sørøst-Norge

Til tross for bedre gjennomføring av videregående opplæring, opplever mange barn utenforskap. Det starter ofte tidlig i livsløpet, og er en strukturell utfordring som får store konsekvenser for barnet og samfunnet generelt.

Nestleder i Utdanningsforbundet Hege Valås deltar i panelsamtale med blant andre Barneombudet og Arbeiderpartiets ordfører kandidat i Oslo.

Arrangementet blir strømmet direkte.



Sjekk nettsidene til Arendalsuka (www.arendalsuka.no) for fullt program, strømming og/eller opptak av arrangementene.

Foto: Utdanningsforbundet

Et prøvevelde?

Tirsdag 15. august, kl. 15:15–16:00

Arrangør: Lesesenteret og Universitetet i Stavanger

Første del av arrangementet handler om PIRLS 2021 og nedgangen i norske tiåringeres leseferdigheter.

Andre del handler om PISA og PIRLS, som Norge lenge har deltatt i. Hva har vi å lære av alle disse prøvene? Og trenger vi egentlig de interna-

sjonale undersøkelsene i tillegg til de nasjonale prøvene?

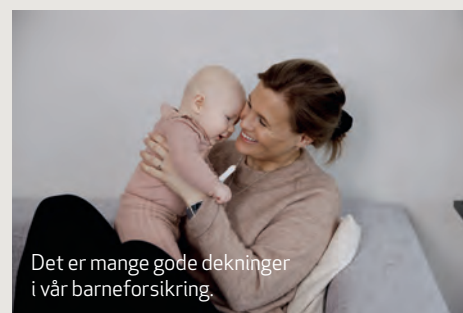
Steffen Handal deltar i panel sammen med blant andre Åse-Kari Hansen Wagner, professor og prosjektleder for PIRLS Norge, og tidligere utdanningsminister Kristin Clemet (Civita).

Arrangementet blir strømmet.

Barneforsikring gir mer enn økonomisk trygghet

Selv om de viktigste dekningene i vår barneforsikring er de som bidrar økonomisk ved sykdom, ulykke og uførhet er det andre dekninger som også er nyttige. Tjenesten Tryg Legehjelp er en telefontjeneste der man kan snakke med sykepleier og lege. Både når du er hjemme og på reise. Har barnet kanskje fått et stikk eller utslett, da er det godt å slippe lange køer for å snakke med helsepersonell. For barn over 16 år finnes mentale selvhjelpsprogrammer som kan hjelpe ved blant annet stress, bekymringer, lav selvfølelse og søvnproblemer.

[Les mer om vår innholdsrike barneforsikring på udf.no](http://udf.no)



Det er mange gode dekninger i vår barneforsikring.

Foto: Anna-Julia Granberg



Foto: Stig Weston

Utdanningsforbundets leder vil ta et oppgjør med fornorskingspolitikken som ble begått av norske lærere mot samer, kvener og skogfinner.

Beklager til samene, kvenene og skogfinnene

28. august vil Utdanningsforbundets leder Steffen Handal komme med en beklagelse på vegne av norske lærere for den uretten som er begått mot samer, kvener og skogfinner.

Talen vil bli sendt på udf.no og våre Facebook-sider mandag 28. august kl. 18.00.

Sannhets- og forsoningskommisjonen kom før sommeren med sin rapport om fornorskingsprosessen mot de nasjonale minoritetene. Her dokumenterer de at skolen og kirken var de viktigste institusjonene i fornorskingsprosessen. Norske lærere jobbet aktivt for at samiske, kvenske og skogfinske elever skulle forlate eget språk, identitet og levesett for å bli mest mulig lik den norske majoritetsbefolkningen.

Kommisjonen har avdekket at norske lærere brukte fysisk straff i situasjoner der barna hadde brukt enten samisk, kvensk eller finsk. De fleste som forteller om dette til kommisjonen, sier at de for eksempel har blitt slått med pekestokk, kastet i veggene eller dratt etter håret eller ørene.

Handal vil ta et oppgjør med disse overgrepene og arbeide for at skolen nå blir en arena for revitalisering av språk, levesett og tradisjoner.

VALGKAMP

Tid for de minste!

Det mangler tusenvis av barnehagelærere som kan bidra til at de yngste barna får gode og trygge rammer for lek, utvikling og læring. Utdanningsforbundet setter barnehagens bemanningssituasjon øverst på prioriteringslisten i valget 2023.

Barn er nye i verden. Alle barn er avhengig av trygghet og omsorg, men også utfordringer og frihet. De er helt avhengige av voksne som skaper trygge rammer for utforskningen av seg selv og sine omgivelser, både hjemme og i barnehagen.

De siste tiårene har barnehagen gjennomgått en voldsom utvikling. I dag går over 93 prosent av alle barn i alderen ett til fem år i barnehagen.

Samtidig er det en stor utfordring at bemanningen er for lav og at for få av de ansatte er barnehagelærere.

– Det er et stort og alvorlig paradoks når myndighetene har høye ambisjoner på vegne av barnehagen og hvilken rolle den skal spille i barns liv, og samtidig ikke prioriterer nok ressurser til at barnehagen kan oppfylle sitt samfunnsmandat på en skikkelig måte, sier leder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal.

Barna fortjener bedre

Nok kompetente ansatte er en forutsetning for at barna skal kunne oppleve barnehagen som et trygt sted. Det handler om å møte kjente hver dag, og at den enkelte ansatte i barnehagen skal ha tid og anledning til å inngå i nært samspill med hvert enkelt barn.

– Vi vil ikke lenger vente og se hvor mange barnehagelærere som velger seg vekk fra yrket fordi rammene for arbeidet står i veien, sier Handal.

– Vi får nok av fortvilte henvendelser fra våre medlemmer, som forteller om en hverdag der de ikke får gitt barna det de mener barna har behov for. Og vi får meldinger om barnehager som midlertidig må stenge eller redusere åpningstiden på grunn av mangel på folk. Vi må erkjenne at vi står i en dyp bemanningskrise i barnehagesektoren.

Han legger til:

– Barna fortjener så mye mer enn dagens bemanningssituasjon tillater, og vi frykter også at den i stadig flere barnehager har bikket over gren-

sen til det uforsvarlige. Myndighetene må handle nå, før det skjer uopprettelig skade.

Store utfordringer

Den samlede bemanningssituasjonen i barnehagen har lenge vært en utfordring. Lange åpnings-tider, flere ett- og toåringer, høyt sykefravær, mangel på vikarer og opplevelsen av lite anerkjennelse for jobben som gjøres, har over tid bidratt til en slitasje som har ført til en sektor i knestående.

Innføringen av bemanningsnormen har i liten grad hjulpet på denne situasjonen. I de færreste barnehager har normen vært merkbar, da forholdstallene 1:3 (under tre år) og 1:6 (over tre år) tilsvarer det som var den faktiske bemanningstettheten da normen ble innført i 2018.

Samtidig er man fortsatt langt unna målet om at minst halyparten av de ansatte skal ha barnehagelærerutdanning. Denne ambisjonen, vedtatt av regjeringen i Hurdalsplattform, ble våren 2023 økt til at minst 60 prosent av barnehagens ansatte skal være barnehagelærere innen 2030.

I dag er barnehagelærerandelen på cirka 43 prosent.

Et «kinderegg»

For å svare ut utfordringene, har Utdanningsforbundet utviklet en ny modell som skal sikre både flere barnehagelærere og flere ansatte til stede med barna.

Modellen innebærer:

- å styrke dagens barnehagelærernorm til 1:6 (under tre år) og 1:12 (over tre år);
- å sikre alle ordinære barnehager én ekstra barnehagelærer;
- at det utløses ett nytt barnehagelærerårsverk per åtte barnehagelærerårsverk i de større barnehagene.

Dette vil føre til både flere barnehagelærere og en styrking av den samlede grunnbemanningen i



Foto: Mostphotos

– Vi får nok av fortvilte henvendelser fra våre medlemmer, som forteller om en hverdag der de ikke får gitt barna det de mener barna har behov for, sier Steffen Handal.

barnehagen.

Med andre ord: Både mer kompetanse og økt tilstedeværelse med barna.

Handal omtaler modellen som et slags «kinderegg»:

– Ved å sikre økt grunnbemanning i form av flere barnehagelærere, sørger vi for en barnehage som både har mer tid til hvert enkelt barn og mer relevant kompetanse i personalet. Dette er vinn-vinn-vinn for alle parter, sier Handal.

Det er fordi modellen sikrer at flere barnehagelærere – og dermed mer plantid – ikke fører til færre timer der de ansatte er til stede sammen med barna, forklarer Handal. Med denne modellen blir det tvert imot flere ansatte tilgjengelig for barna samtidig som andelen med den viktige barnehagelærerutdanningen øker. To grep som både hver for seg og samlet er helt nødvendige.

– Vi svarer på utfordringen med at det både mangler nok ansatte som er til stede med barna, og at det mangler barnehagelærere som kan sikre det faglige grunnlaget for barnehagens pedagogiske praksis.

Tallenes tale

Totalt vil modellen sikre at den norske barnehagesektoren tilføres 10 700 nye barnehagelærerårsverk.

Dersom dette blir gjennomført, vil barnehage-

lærerandelen i hele sektoren ligge på rett under 60 prosent, og bemanningstettheten vil bedres.

Og prislappen?

5,3 milliard kroner.

Til sammenligning er den nye Hammersborgtunnelen i Oslo sentrum – 800 meter med tunnel – estimert til å koste 3,5 milliarder.

– For å si det forsiktig: å investere de store pengene for at barn får en best mulig start på livet, er vel så samfunnsmessig økonomisk lønnsomt som å bygge vei. Det er klart vi som samfunn har råd til dette, sier Handal.

– Vi er helt nødt til å sikre en pedagogisk forsvarelig bemanning, som gir de yngste i samfunnet en god og trygg start på livet. Den kritiske bemanningssituasjonen løser seg ikke av seg selv. Det krever politisk handling.

Handal avslutter med et aldri så lite kamprop:

– Denne valgkampen krever vi en storsatsing på økt bemanning og flere barnehagelærere. Uten nok barnehagelærere er barnehagen bare tilsyn, ikke et pedagogisk tilbud. Vi trenger alle gode krefter med på laget. Vi må brette opp ermene – det er tid for de minste!

21. august blir det digitalt valgkamparrangement om årets barnehagesatsing. Arrangementet er åpent for alle tillitsvalgte i Utdanningsforbundet. Følg med på udf.no.

Kurs

Den utfordrende klassen

20. september ønsker vi velkommen til praksisnært dagskurs med Jørgen Moltubak. Du velger selv om du vil delta fysisk på Lærernes hus i Oslo, eller som digital deltaker via Zoom. På dette kurset ser vi på «den utfordrende klassen» som en anledning til å drive profesjonsutviklig og kollektiv læring. Kurset er beregnet på lærere, skoleledere, PPT og andre ansatte i skolen som er engasjert i arbeidet.

Historiebevissthet og historiebruk i skolen

25. september arrangerer vi digitalt kurs om historiebevissthet og historiebruk i skolen. Dette er kurset for deg som lurer på hvordan læreplanens målsetting om at «elevene skal forstå seg selv som historieskapte og historieskapende med en fortid, nåtid og framtid» kan realiseres i klasserommet, og som leter etter praktiske tips til hvordan det kan gjøres.

Kursholder er Ketil Knutsen, professor i historie og historiedidaktikk ved Universitetet i Stavanger.

Ønsker du å jobbe med skoleutvikling på din skole?

Kurset foregår digitalt og går over tre ettermiddager fra 14.00-16.00. Datoene er 18. oktober, 22. november og 10. januar. Dette kurset er beregnet på skoleledere, mellomledere og engasjerte lærere. Kurset tar utgangspunkt i at endring skjer gjennom samarbeid og involvering. Noen skoler har allerede «plangruppe», «arbeidsgruppe» eller «utviklingsgruppe», mens andre ønsker å etablere det. Gjennom dette kurset vil man kunne få oppstartshjelp eller inspirasjon til å gi en etablert gruppe ny energi og nye redskaper. Målet er å få lærere og ledere til å jobbe sammen om å utforme og gjennomføre utviklingsarbeidet.

Kursholder er Jørgen Moltubak.

Meld deg på kurs her:
www.udf.no/kurs

Dine medlemsfordeler



Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og de du er glad i sammen få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ditt yrke og livsfasene du går gjennom.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Person 3i1 forsikring		Kritisk sykdomsforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no



Barneforsikring

Trygghet nå og i fremtiden

I Norge har vi gode offentlige støtteordninger for barn. Likevel kan sykdom eller ulykke føre til økonomisk belastning, både for familien og for barnets fremtid. Barneforsikringen hjelper barnet økonomisk ved varig skade eller sykdom som fører til at barnet ikke kan jobbe i fremtiden.

Mer om barneforsikringen
på **udf.no**.



UTDANNINGS
FORBUNDET

Tilbakeblikk til barnehagen

Det var en herlig forsommerdag, og guttegjengen var i yr oppløsning og støyende på veg mot stranda. Jeg som førskolelærer hadde mitt fulle (u)hyre med å følge dem, neddyngnet som jeg var med alt vi skulle bruke på den store sletta ved stranden.

Særlig Jakob langt der framme hadde los, alltid i tet, slapp ingen forbi. Men faren hadde jo sagt under foreldresamtalen:

La'n løba! Han e'en rønner!

Den storvokste (for alderen) Erling hadde en ball, og den triksa og herjet han med, og ikke så sjelden havna ballen i grøfta, og da gråt han en skvett fordi brenneslene der nede ville han ikke nær. Jaja, hva gjør ikke en førskolelærer for sine barn?

Casper snublet seg framover, og med en av de nyinnkjøpte racketene smelte han til småkonglene, som han stadig plukket opp fra bakken gjennom den lille skogstappen ned mot stranda.

Uheldigvis, men nokså tilsiktet (tror jeg) traff han nesten uten unntak den lille, stille, forsakte Magnus, som av alle ting hadde med seg et sett med sjakkbrikker og et finérbrett i sjakkmønster vi hadde laget sammen, han og jeg, og vi på avdelingen hadde jo vært litt bekymret for den buste-

te, innadvendte lille gutten. Men ikke meldt ham opp til pedagogisk-psykologisk tjeneste ennå, for vi måtte se an til høsten.

Utrolig hva en sommerferie kan gjøre.

Langt bak i rekka subbet Viktor, som med den lange kjeppen han hadde funnet klasket til store og små steiner, pluss de før nevnte småkonglene.

- FORE! gaulet han ustanselig, men heldigvis suste prosjektilene oftest ut i skauen.

Jacob var framme ved strandkanten aller først, YEEEAH, og vi har diskutert, hva i all verden skulle vi finne på med en slik type som alltid skulle komme først alle steder? Besatt! Nei, vi fikk undersøke med PPT til høsten, med ham og.

Lille Johannes lurte på hvor «medla» var, og vi skjønte ikke helt, men etter at han hadde romstert rundt oppe i krattet og også pådratt seg en sommerflått, som hadde klæbet seg på nakken hans, så hadde han laga seg ein blomsekrans, full av gule blomster, som han hadde tredd over hodet.

- Goillmedla!

Aha, kreativt! Og neimen om det tok lang tid før hele guttegjengen hadde byksa til skogs. Og der sto de en stund etter med sine «medla».

Erling, Johannes, Magnus, Viktor, Casper og Jakob.

For en guttegjeng! Herlig!

Noen ganger lurar en virkelig på hva det blir av slike unger, om en gir dem litt spillerom, sånn i barnehagen.



Petit av
Ole Foss

Ole Foss

Skribent og tidligere
grunnskolelærer

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN





Foto: Adobe Stock

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. Hvor mange redaktørstyrte blader gir Utdanningsforbundet ut, og kan du navnet på dem?
2. Hva heter hovedstaden i Slovakia?
3. Før sommeren kom eierne til Freia i søkelyset fordi de er svartelistet av Ukraina. Hva heter dette moderselskapet?
4. Hvilken forfatter debuterte med romanen «Flaggermusmannen»?
5. Hvor mange barn fikk Michael Jackson, og bonus om du kan navnet på dem?
6. For hvilket lag spiller den norske fotballspilleren Caroline Graham Hansen (pr. 12. juni 2023)?
7. Da momsens ble innført, erstattet den omsetningsavgiften. Når skjedde dette?
8. Hva er fylkeshovedstaden (administrasjonssentrum) i Møre og Romsdal?
9. Hvilket land produserer mest kaffe?
10. I hvilket land ble elektronikksekskapet Bang og Olufsen etablert i 1925?
11. Hvor kommer tennisstjernen Casper Ruud fra?
12. Hvor mange ulver er det anslagsvis i Norge?
13. Når ble det påbudt med røykvarsler i alle norske boliger?
14. Hvem sa: «Ich bin ein Berliner» (Jeg er en berliner) i 1963?
15. En lokalavis lanserte Norges første nettavis, to dager før Dagbladet, 6. mars 1995. Hvilken avis?

Quizmeister: Paal Svendsen. Svarene finner du på side 59.

FOR 50 ÅR SIDEN

Blir skolen et teknisk verksted?

En skremmende teknisk utvikling innen skolen – det er langt på vei vår konklusjon etter å ha besøkt «Utbildning 73» – en nordisk fagmesse for undervisning – arrangert i Göteborg i midten av juni. Man går gjennom de store utstillingslokalene og blir overveldet av teknologien: audiovisuelle kjempemidler av alle slag, fra slides og filmer til kassetter og apparater med ulike tekniske finesser. Stensil og offset og elektromaskiner, ferdig-sydd «studiepakker», videobånd og mixers, monitører, overheadprojectorer med ferdige timer i ulike fag – et overdådig tilbud fra kapitalsterke konsern – her mangler ikke noe i informasjon om undervisningsteknologien. [...] Reaksjonen mot teknokratiet – og det er rikelig representert også blant pedagoger og ikke minst blant de veiledende sådanne – begynner nå å ta form. Man trekker fram samtalen mellom lærer og elev som det eldste hjelpemiddel – og mange spør også om det ikke er det beste.

Norsk Skoleblad nr. 31-32/1973

FOR 25 ÅR SIDEN

Hilde Borgir stiller ikke

Hilde Borgir, 1. nestleder i Lærerforbundet, stiller ikke til valg på landsmøtet. Hun begrunner sin beslutning med at hun har sittet lenge nok, og at det er på tide å slippe nye krefter til. Hun vil imidlertid fortsette å arbeide for det hun kaller en fanesak, nemlig å samle alle lærere slik at de kan framstå med størst mulig enhetlig styrke, uavhengig av lærerbakgrunn. Hilde Borgir var leder for Norsk Faglærerlag før fusjonen som skapte Lærerforbundet i 1993.

Skolefokus nr. 12/1998

GYLNE ØYEBLIKK

Suksess med gamle leker

Da elevene hennes i arbeidslivs faget skulle lage opplegg for de yngste elevene, tok Eldrid Eiken Stangeland sjansen på å børste støvet av gamle tradisjonsleker. Det angra hun ikke på.

Tekst Harald F. Wollebæk

Eldrid Eiken Stangeland underviser blant anna i arbeidslivs fag på Sagene skole i Oslo. Ungdomsskoleelever som velger dette faget, skal få en smakebit av ulike yrkesfag i videregående. I løpet av vinteren og våren i år var helse- og oppvekstfag tema. Siden dette er en 1.-10.-skole, var det lett å organisere at elevene hadde praksis på de tre laveste klassetrinnene ved skolen.

– Etter praksisperioden var de tilbake i klasserommet. Da var oppgaven at de skulle planlegge en lek. Som barne- og ungdomsarbeider må man ofte aktivisere gjennom leker, sier hun.

Eldrid så gjennom NRK-programmer fra 70- og 80-tallet, der barn viste fram tradisjonelle leker. En av dem hun valgte ut, heter «Slå på ring». I korte trekk går den ut på at en av deltakerne løper rundt de andre som står i ring og holder hverandre i hendene. Så dunker hen en av dem på ryggen, som da må løpe motsatt vei. Den som kommer sist tilbake til det åpne hullet i ringen, må løpe utenfor den neste gang.

I den andre, «Kari og Knut, siste par ut», skal et par som står sist i en rekke, prøve å komme fram til begynnelsen av rekka uten at en av dem blir «fanga» av den som står fremst.

Etter en lettere innføring i klasserommet gikk de deretter ut i skolegården for å øve.

– Jeg tenkte jo på at de var 8.-klassinger og at de ville synes dette var barnslig, forteller Eldrid. Men i stedet øvde de med stor entusiasme.

– Da vi gikk inn, hørte jeg en gutt som utbrøt: «Dette var gøy!». Da tenkte jeg på at det er koselig at de kunne kjenne på følelsene av å leke disse lekene. De er jo ganske gammeldagse og ikke noe jeg har sett i her skolegården.

Uka etter var det klart for å ta 1.-3.-klassingene med i leken.

– Det var flott å se dette samspillet, og at ungdommer som ikke er så vant til å lede, kunne ta en slik rolle. Og det var godt å se den entusiasmen som de klarte å skape. Og småungene var helt med. De hoppa rundt og syntes det var kjempegøy, forteller Eldrid, som også la merke til hvordan en av elevene hennes med mild og fin framtoning forklarte et av barna at «Nå må du si: Kari og Knut, siste par ut».

– Han var opptatt av å lære dem å si det riktig.

Eldrid Eiken Stangeland synes noe av det fine ved arbeidslivs faget er at det får fram andre sider ved det å være menneske.

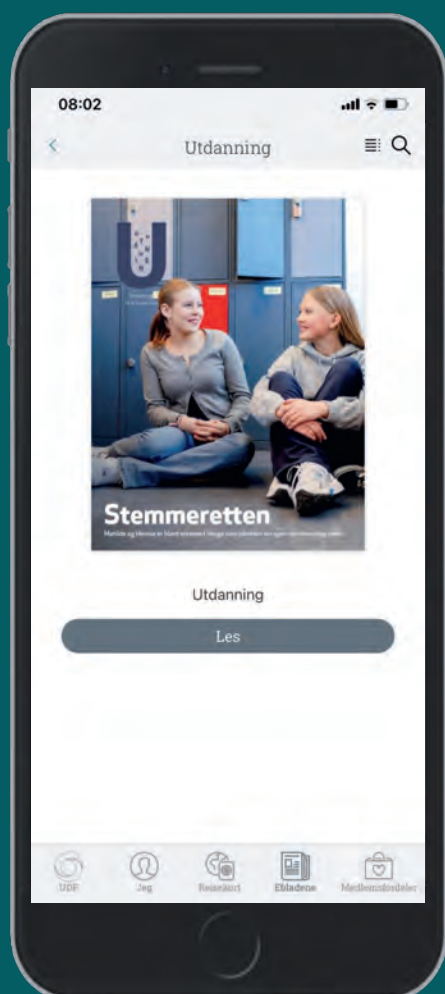
– Elevene blir ellers mye vurdert etter ferdigheter, som lesing, skriving og regning. Derfor er det så fint å se hvordan de mellommenneskelige kvalitetene kommer fram her.



Det var flott å se dette samspillet, og at ungdommer som ikke er så vant til å lede, kunne ta en slik rolle.

Eldrid Eiken Stangeland (42) lærer ved Sagene skole i Oslo

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no



Les siste utgave
av e-bladet i
appen **UDF
Medlem**

Last ned fra
App Store eller
Google Play



UTDANNINGS
FORBUNDET

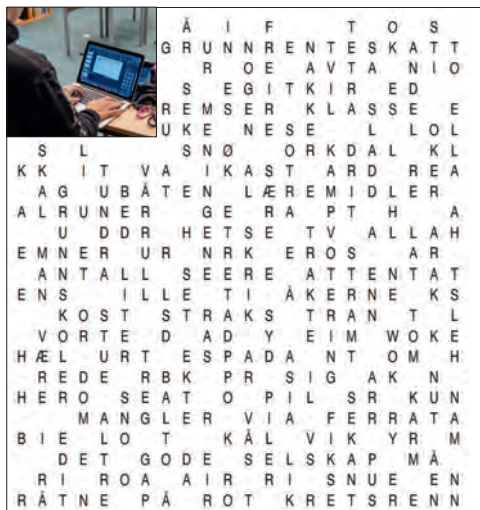
KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: **kryssord@utdanningsnytt.no** innen 29. august.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

[illegible]

LØSNINGER

Kryssord nr 6



VINNERNE: Bjørg Mollestad, Kristiansand og Per Aage Mellembakken, Elverum. Premien er hver sin boksjeck på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Fem: Utdanning, Første steg, Bedre Skole, Spesialpedagogikk og Yrke.
2. Bratislava
3. Mondelez
4. Jo Nesbø
5. Tre barn: Paris Jackson, Prince Michael Jackson II, Prince Michael Jackson I
6. Barcelona
7. 1970
8. Molde
9. Brasil
10. Danmark
11. Bærum, nærmere bestemt Snarøya
12. Ca 90, ifølge Miljødirektoratet. Halvparten av disse oppholder seg kun i Norge, resten i Norge og Sverige.
13. 1991
14. USAs president John F. Kennedy i en tale i Berlin
15. Brønnøysunds Avis.

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.



Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer: 8. september.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for
barnehagelærere.
Fire utgaver pr år.



Yrke
Fokus på
yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.



Bedre Skole
fra førsteklasse
til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.



Spesialpedagogikk
Fag- og forsknings-
tidsskrift.
Fire utgaver pr år.



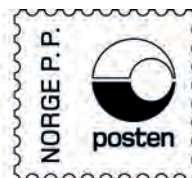
MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00



Ta med klassen
din i kampen mot
nettmobbing!

Skap engasjement og læring med
Bruk Hue – et gratis, interaktivt verktøy
for undervisning om nettvett og nett-
mobbing.

bruk hue

Les mer på [nye brukhue.no](https://brukhue.no)